

CH
WB

Cultural
Heritage without Borders
KULTURARV UTAN GRÄNSER

CHwB Kosovo Office
Report Series No. 20 / 2011

Projektet
2010 Projekti
Projects

The CHwB projects are mainly financed by
Swedish International Development Agency

Cultural Heritage without Borders, Sweden / Kosovo office
address: Payton City Str. R. Zogovic, 8
10000 Prishtina, Kosovo
office phone/fax: +381 (0)38 243 918
e-mail: kosovo@chwb.org
web: www.chwb.org
www.chwbkosovo.org

Projektet 2010 Projekti Projects

Publikuesi:

CHwB - Trashëgimia Kulturore pa
Kufij, zyra në Kosovë

Titulli:

Projektet 2010

Financuar nga:

Sida - Agjensioni Suedez për
Zhvillim dhe Bashkëpunim
Ndërkombëtar

Ekipi i projekteve:

Sali Shoshi
Sezair Gafurri
Nol Binakaj
Enes Toska
Nora Arapi
Besart Dajçi
Alfredo Navarro
Crystal Whitaker
Jehona Valla
Bardha Meka
Menor Pajaziti
Senat N. Haliti
Naim Uka
Arđita Dobroshi

**Koordinimi i publikimit
dhe dizajni:**

Enes Toska

Përkthimi:

Agron Krapi dhe Vildane Drançolli

Redaktimi i tekstit:

Agron Krapi

Izdavač:

CHwB - Kulturno Nasleđe bez
Granica, kancelarija u Kosovu

Naslov:

Projekti 2010

Financiran od strane:

Sida - Švedska Agencija
za Međunarodni Razvoj
i Saradnju

Tim projekata:

Sali Shoshi
Sezair Gafurri
Nol Binakaj
Enes Toska
Nora Arapi
Besart Dajçi
Alfredo Navarro
Crystal Whitaker
Jehona Valla
Bardha Meka
Menor Pajaziti
Senat N. Haliti
Naim Uka
Arđita Dobroshi

**Koordinacija i dizajn
publikacije:**

Enes Toska

Prevod:

Agron Krapi i Vildane Drançolli

Uređivanje teksta:

Agron Krapi

Publisher:

CHwB - Cultural Heritage
without Borders, Kosovo office

Title:

Projects 2010

Funded by:

Sida - Swedish International
Development Cooperation
Agency

Projects team:

Sali Shoshi
Sezair Gafurri
Nol Binakaj
Enes Toska
Nora Arapi
Besart Dajçi
Alfredo Navarro
Crystal Whitaker
Jehona Valla
Bardha Meka
Menor Pajaziti
Senat N. Haliti
Naim Uka
Arđita Dobroshi

**Coordination and design
of the publication:**

Enes Toska

Translation:

Agron Krapi and Vildane Drançolli

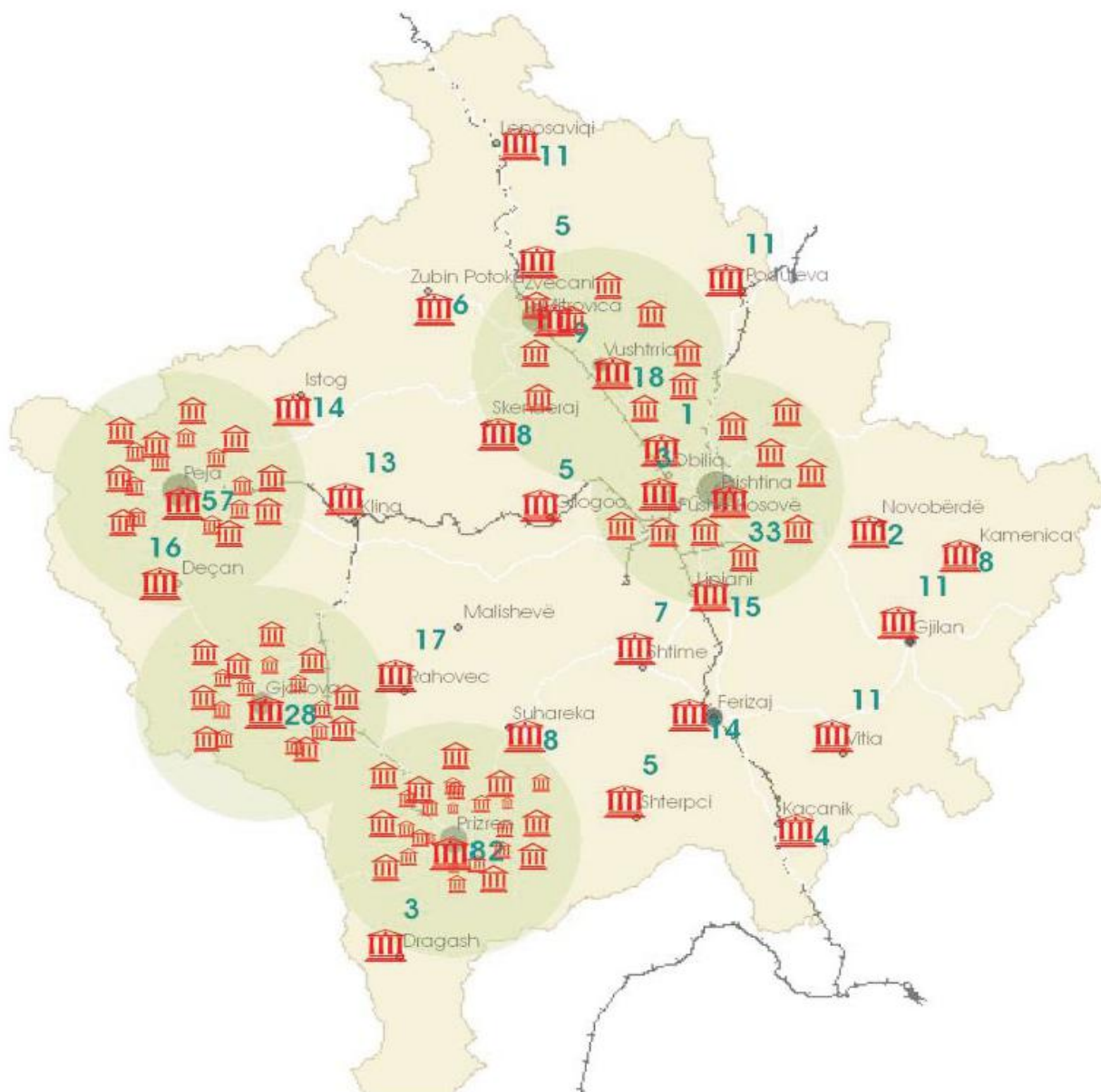
Text editing:

Agron Krapi

Mbështetja për institucionet qendrore dhe vendore në konzervimin e integruar

Pođrška centralnim i lokalnim institucijama za integrisanu konzervaciju

Integrated conservation assistance support for central and local institutions

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
Ministarstvo Sredine i Prostorng Planiranja
Ministry of Environment and Spatial Planning

CH
WB
Cultural
Heritage without Borders
KULTURNI UTAŒ GRANISER

Qëllimi i këtij projekti është të ndihmojë në forcimin e rolit të institucioneve vendore në integrimin e trashëgimisë kulturore në procesin e planifikimit hapësinor në Kosovë, si dhe inkurajimin e shqyrtimit të trashëgimisë kulturore si faktor për zhvillimin e shoqërisë.

Mbështetur në Memorandumin e Mirëkuptimit ndërmjet Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH)/Institutit për Planifikim Hapësinor (IPH) dhe CHwB-së, IPH-ja do të ketë rolin udhëheqës në hartimin dhe bashkërendimin e një pilot-studimi në përfshirjen e trashëgimisë kulturore në planifikimin hapësinor në 5 Komuna.

Ky studim ka tentuar të përshkruajë dhe analizojë çështjen e trashëgimisë kulturore, dhe përfshirjen e saj në planet hapësinore të niveleve të ndryshme. Një vështrim i veçantë i është bërë Planit Hapësinor të Kosovës dhe rekomandimeve që dalin nga ky dokument i rëndësishëm i zhvillimit hapësinor të Kosovës. Në mënyrë më specifike analiza dhe hulumtimi do të realizohet në dokumentet përkatëse hapësinore për komunat Mitrovicë, Vushtrri, Gjakovë, Pejë dhe Hani Elezit, të cilat në aspektin e trashëgimisë kulturore përfaqësojnë komunat tipike të Kosovës. Pjesë e rëndësishme e këtij studimi do të jenë përfundimet dhe rekomandimet e fundit, që do të ndihmojnë në përcaktimin e qartë të hapave të nevojshëm, për të kontribuar në trajtimin e drejtë të trashëgimisë kulturore në planifikimin hapësinor në Kosovë. Ky dokument do të ofrojë udhëzime më të qarta për aktivitetet e vitit 2011 në kuadër të këtij programi.

Cilj ovog projekta je da doprinese jačanju uloge lokalnih institucija u integrisanju kulturnog nasleđa u procesu prostornog planiranja na Kosovu kao i podsticanje razmatranju kulturne baštine kao faktor razvoja društva.

Na osnovu Memoranduma Razumevanja između Ministarstva Sredine i Prostornog Planiranja (MSPP)/Instituta za Prostorno Planiranje (IPP) i CHwB-a, IPP imaće vodeću ulogu u izradi i koordinaciji pilot-studije na uključenju kulturnog nasleđa u prostorna planiranja u 5 Opština.

Ova studija pokušala opisati i analizirati pitanje kulturnog nasleđa i uključivanju iste u različitim nivoima prostornog planiranja. Posebna važnost je data Prostornom Planu Kosova i preporuka koja proizilaze iz ovog važnog dokumenta za prostorni razvoj Kosova. Analiza i istraživanje biće detaljnije sprovedena u prostorne dokumentacije opština, kao što su Mitrovica, Vučitrn, Đakovica, Peć i Elez Han koji, u pogledu kulturnog nasleđa, predstavljaju tipične opštine na Kosovu. Važan deo ove studije će biti konačni zaključci i preporuke koje će pomoći u jasnijem definisanju neophodnih koraka za adekvatan doprinos u tretmanu kulturnog nasleđa u okviru prostornog planiranja na Kosovu. Ovaj dokument će prikazati više jasnijih uputstava za aktivnosti u 2011 godini, u okviru ovog programa.

The aim of this project is to contribute to strengthening the role of local institutions in integrating cultural heritage in the spatial planning process in Kosovo, as well as encouraging consideration of cultural heritage as a development factor for the society.

Based on the Memorandum of Understanding between Ministry of Environment and Spatial Planning (MESP) / Institute for Spatial Planning (ISP) and CHwB, ISP will have a leading role on compilation and coordination of a pilot study of 5 Municipalities on inclusion of cultural heritage into spatial planning.

This study, has tried to describe and analyze the issue of cultural heritage, and its inclusion in different levels of spatial planning. A particular overview was conducted to the Spatial Plan of Kosovo and the recommendations arising from this important document for spatial development of Kosovo. The analysis and research will be conducted more exclusively in related spatial documents for municipalities such as: Mitrovica / Kosovska Mitrovica, Vushtrri / Vučitrn, Gjakova / Đakovica, Peja / Peć and Hani Elezit / Elez Han, which in terms of cultural heritage represent typical municipalities in Kosovo. An important part of this study shall be the final conclusions and recommendations that will help in clearly defining the steps necessary to contribute to the adequate treatment of cultural heritage within spatial planning in Kosovo. This document will give more clear instructions to the activities of 2011 in the framework of this programme.

Punëtorja e Vizionimit për Gračanicën
25 - 29 nëntor 2010

Radionica Vizije Gračanice
25 - 29 Novembar 2010

Visioning Workshop for Gračanica / Gračanice
25 - 29 November 2010

“Komuna e Gračanicës, e pasur me thesare antike, mesjetare dhe bukuri natyrore – ambient modern me një ekonomi të zhvilluar dhe infrastrukturë, ku secili gëzon të njëjtat liri dhe të drejta”, është deklarata përfundimtare e vizionit e hartuar nga një grup i qytetarëve dhe i planerëve profesionalë që morën pjesë në një punëtori 4-ditore për të hartuar një vizion të përbashkët për Komunën e Gračanicës.

Punëtorja e vizionimit për Gračanicën u organizua bashkërisht nga UN-HABITAT/Programi i Mbështetjes së Planifikimit Hapësinor Komunal (MuSPP), Zyra Civile Ndërkombëtare (ICO), Fondacioni Friedrich Ebert Stiftung (FES), Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHWB), me mbështetjen e Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH). Kjo punëtori është zhvilluar në Ohër të Maqedonisë, prej 25 deri 29 Nëntor të vitit 2010.

Qëllimet e punëtorisë së vizionimit synojnë:

- Fuqizimin e shoqërisë civile, komunitetit të biznesit dhe të tjerëve në planifikimin gjithëpërfshirës hapësinor dhe të komunitetit për të përmirësuar cilësinë e jetës.
- Forcimin e dialogut dhe i bashkëpunimit ndërmjet shoqërive civile, komunitetit të biznesit me pushtetin lokal.
- Rritja e ndjenjës së pronësisë së shoqërisë civile, komunitetit të biznesit, qytetarëve dhe të tjerëve për Planin Zhvillimor Komunal (PZHK) dhe Planin Zhvillimor Urban (PZHU).

Përfundimet e kësaj punëtorie i janë paraqitur një audience më të gjerë më 3 shkurt 2011, në restorantin Ognjishte, duke i dhënë mundësinë çdo qytetari të Gračanicës të paraqesë dhe ofrojë ide të reja për zhvillimin e ardhshëm të kësaj komune të re. Punëtorja e vizionimit ishte një pikënisje për zhvillimin e PZHK dhe PZHU, e të cilat kur do të zbatohen do të drejtojnë investimet e ardhshme në komunë dhe qendrën e saj urbane.

“Opština Gračanica, bogata antičkim i srednjovekovnim biserima, i prirodnim lepotama – moderna, ekonomski i infrastrukturno razvijena, sredina gde svi uživaju ista prava i slobode”, je konačna vizija izrađena od grupe građana i profesionalnih planera, koji su učestvovali u 4-dnevnoj radionici za izradu zajedničke vizije opštine Gračanica.

Radionica vizije o Gračanici zajednički je poduhvat UN-HABITAT/Programa Podrške Prostornog Planiranja Opština (MuSPP), Međunarodne Civilne Kancelarije (ICO), Friedrich Ebert Stiftung Fondacije (FES), Kulturnog Nasleđa bez Granica (CHWB), i uz podršku Ministarstva Sredine i Prostornog Planiranja (MSPP). Održana je u Ohridu/Makedoniju, 25-29 Novembra 2010 godine.

Ciljevi radionice vizije su:

- Osnajivanje civilnog društva, poslovne zajednice i drugih u sveobuhvatnom planiranju prostora i zajednica za poboljšanje kvaliteta života.
- Jačanje dijaloga i saradnje između civilnog društva, poslovne zajednice i lokalnih vlasti.
- Povećanje osećaja vlasništva na Opštinski Razvojni Plan (ORP) i Urbanistički Razvojni Plan (URP) civilnog društva, poslovne zajednice, građana i drugih.

Rezultat radionice predstavljen je široj javnosti 3 februara 2011 u restoranu Ognjište, nudeći mogućnost svakom građaninu Gračanice predstaviti i uvesti nove ideje za dalji razvoj ove nove opštine. Radionica vizije bila je polazna tačka za razvoj ORP i URP, koje kada se primene usmeravaće buduće investicije u opštini i njen urbani centar.

“ Municipality of Gračanica, opulent with antique and medieval treasures and natural beauty – modern environment with developed economy and infrastructure where everyone enjoys equal rights and freedoms” is the final vision statement drafted by a group of citizens and professional planners who participated in a 4-day workshop to draft a common vision for the Municipality of Gračanica / Gračanica.

The visioning workshop for Gračanica / Gračanica was organized jointly by UN-HABITAT/ Municipal Spatial Planning Support Programme (MuSPP), International Civilian Office (ICO), Friedrich Ebert Stiftung (FES), Cultural Heritage without Borders (CHWB), with the support of the Ministry of Environment and Spatial Planning (MESP). It took place in Ohrid/Macedonia from 25-29 November 2010.

Objectives of the Visioning Workshop aimed at:

- Empowering civil society, business community, and others in inclusive spatial and community planning to improve quality of life.
- Strengthen the dialogue and cooperation between civil societies, business community with local authority.
- Increase the sense of ownership to Municipal Development Plan (MDP) and the Urban Development Plan (UDP) of civil society, business community, citizens and others.

The outcome of the workshop was presented to a wider audience on February 3rd, 2011 in restaurant Ognjište, offering the possibility to each citizen of Gračanica to present and introduce new ideas for the future development of this new municipality. Visioning workshops was a starting point for the development of the MDP and UDP, which when implemented would direct future investments in the municipality and its urban centre.

Arkitektura tradicionale dhe metodologjitë e dokumentimit

Tradicionalna arhitektura i metodologije dokumentisanja

Traditional architecture and documentation methodologies

Shpesh i referuar si Kryeqyteti Kulturor i Kosovës, Prizreni është njëri prej qyteteve më të pasura me trashëgimi kulturore në Kosovë. Mozaiku i pasur kulturor, me ndërtime të vjetra, xhamitë, kishat, teqet, shtëpitë tradicionale, lokalitetet arkeologjike, si dhe me kulturën shpirtërore të shprehur në jetën shoqërore e fetare të banorëve, i japin kuptim traditës dhe mënyrës së jetesës në Prizren.

Krahas objekteve fetare të njohura, në Prizren gjenden edhe një numër i madhë i shtëpive tradicionale, të ndërtuara në mes të shekujve 18-19, të cilët kanë vlerë të lartë reprezentative. Këto shtëpi na mundësojnë të kuptojmë shumë në lidhje me zhvillimin e funksionit, karakteristikat ndërtimore, arkitektonike dhe urbanistike, dhe mënyrën e jetesës në ato kohë. Një numër i tyre janë inventarizuar dhe dokumentuar, përdërisa një numër i konsiderueshëm i tyre akoma pritet të dokumentohen.

Ky thesar i çmueshëm i Prizrenit, u vë në qendër të vëmendjes nëpërmjet projektit 'Arkitektura tradicionale dhe metodat e dokumentimit'. Qëllimi i këtij projekti hulumtues dhe edukativ është ngritja e kapaciteteve të profesionistëve dhe studentëve që merren me studimin dhe dokumentimin e objekteve të trashëgimisë kulturore, duke i kontribuar procesit të dokumentimit dhe promovimit të këtyre vlerave. Projekti u realizua nëpërmjet bashkëpunimit të suksesshëm ndërmjet CHwB-së, Institutit për Mbrojtje të Monumenteve në Prizren, Universitetit të Prishtinës – Fakulteti i Ndërtimtarisë dhe Arkitekturës – drejtimi Arkitekturë, dhe Universitetit Ndërkombëtar Veror i Prishtinës.

Prizren, često nazivan Kulturnom prestonicom Kosova, jedan je od najbogatijih gradova sa kulturnim nasleđem na Balkanu. Bogat mozaik sa starim građevinama, džamijama, crkvama, bogomoljama, tradicionalnim kućama, arheološkim lokalitetima i duhovnim spomenicima daje smisao društvenim i verskim tradicijama i načinu života grada.

Pored verskih objekata, kulturna dobra Prizrena obuhvataju takođe i brojne tradicionalne narodne stambene građevine izgrađenih tokom 18. i 19. veka. Arhitektonske i urbanističke karakteristike ovih građevina omogućuju nam da shvatimo evoluciju funkcije i razvoja izgrađnje i igraju ključnu ulogu u arhitektonskom izrazu Prizrena. Deo njih već su dokumentovani dok znatan broj i dalje čeka da budu ispitane.

Ovo dragoceno blago Prizrena dovođen je u centar pažnje kroz projekat "Tradicionalna arhitektura i metode dokumentacije". Cilj projekta je unapređenje kapaciteta stručnjaka i studenata u ključnih u dokumentovanju dragocenih dobara tradicionalne kulturne baštine Kosova, i koji po direktnim istraživanjima i obrazovnih projekata doprinose sveukupnom procesu dokumentacije i unapređivanja građevina nacionalne baštine. Ovaj je projekat ostvaren kroz uspešnu saradnju između CHwB-a, Instituta za zaštitu spomenika u Prizrenu, Univerziteta u Prishtini – Građevinskog i Arhitektonskog Fakulteta – Arhitektonskog Odeljenja i Međunarodnog Letnjeg Univerziteta u Prishtini.

Prizren, often referred to as the Cultural capital city of Kosovo, is also one of the cities richest in cultural heritage in the Balkans. The rich mosaic with old buildings, mosques, churches, tekkes, traditional houses, archaeological localities, and spiritual monuments gives the meaning to the social and religious traditions and ways of life of the town.

In addition to religious edifices, Prizren's cultural assets also comprise numerous traditional vernacular dwellings, constructed during the 18th and 19th centuries. These buildings' architectural and urban characteristics enable us to understand the evolution of function and development of construction, and play a vital role in the architectural expression of Prizren. A number of them have already been documented while considerable number are still waiting to be surveyed.

This precious treasure of Prizren was put in the spotlight, through the project 'Traditional architecture and documentation methods'. The aim of this project is to improve the capacity of professionals and students involved in the recording of valuable assets of vernacular cultural heritage of Kosovo, and which, as live research and education projects, contribute to the overall process of documentation and promotion of national heritage buildings. This project was realized through the successful collaboration between CHwB, Institute for Protecting Monuments in Prizren, University of Prishtina- Faculty of Civil Engineering and Architecture – Architecture Department and Prishtina International Summer University.

Plani Zhvillimor Komunal (PZHK) i Junikut

Opštinski Razvojni Plan (ORP) Junika

Municipal Development Plan (MDP) of Junik

Stafi komunal i Junikut ka hartuar dokumentin e PZHK-së me mbështetjen profesionale të Programit të Mbështetjes së Planifikimit Hapësinor Komunal (MuSPP) të zbatuar nga UN-HABITAT-i dhe Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB) të dyja të financuara nga Agjencia Suedeze për Bashkëpunim Ndërkombëtar (Sida). Ndihmë profesionale është dhënë edhe nga Instituti i Planifikimit Hapësinor (IPH) në kuadër të Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH). PZHK i Junikut është shembulli i parë në Kosovë, i hartuar me një qasje tjetër në krahasim me praktikën e deritanishme, ku planet u janë nënkontraktuar kompanive të ndryshme për hartim. Plani gjithashtu përfshin raportin për Vlerësimin Strategjik Mjedisor (VSM), tani një kërkesë formale për PZHK-në. Procesi i hartimit të PZHK-së së Junikut ka përfshirë takimet publike, konsultimet dhe reagimet rreth cilësive të versioneve të planit nga grupe të ndryshme interesi si të sektorit publik, organizatat jo-qeveritare, komuniteti i biznesit, media dhe qytetarët në përgjithësi. Tani PZHK-ja do të shërbejë si një kornizë për udhëheqjen e zhvillimit social, ekonomik dhe hapësinor të Junikut. Punët në Planin Zhvillimor Komunal janë finalizuar me hapjen e diskutimit publik që prej 15 tetorit e deri më 15 dhjetor 2010. Është planifikuar që projekti të miratohet zyrtarisht në vitin 2011 i cili është edhe i bashkëfinancuar nga Komuna e Junikut, CHwB-ja dhe UN-HABITAT-i.

Opštinsko osoblje Junika izradio je dokument OPR-a uz stručnu podršku Programa Podrške Opštinskog Prostornog Planiranja (MuSPP) koji sprovodi UN-HABITAT, kao i Kulturno Nasleđe bez Granica (CHwB) obe finansirane od strane Švedske Agencije za Međunarodnu Saradnju (Sida). Pružana je takođe stručna pomoć iz Instituta za Prostorno Planiranje (IPP) unutar Ministarstva Sredine i Prostornog Planiranja (MSPP). MDP-Junik predstavlja prvi primer na Kosovu da je pripremljen uz drugačiji pristup u odnosu na dosadašnju praksu, gde su planovi poveravani različitim spoljnim kompanijama za izradu. Plan sadrži i izveštaj o Strateškoj Proceni Sredine (SPS), sada formalni uslov za ORP. Proces izrade ORP Junik uključio je javne sastanke, konsultacije i povratne informacije o kvalitetu nacрта plana od strane interesnih grupa kao što su javni sektor, nevladine organizacije, poslovna zajednica, medija i građana u celini. Danas ORP će služiti kao okvir za usmeravanje socijalnog, ekonomskog i prostornog razvoja Junika. Radovi na Opštinski Razvojni Plan završeni su otvaranjem javne rasprave od 15 Oktobra do 15 Decembra 2010. Planirano je da projekat bude zvanično odobren u 2011 godini, i ko-finansiran je od strane Opštine Junik, CHwB-a i UN-HABITAT-a.

The municipal staff of Junik has drafted the MDP document, with the professional support of the Municipal Spatial Planning Support Programme (MuSPP) implemented by UN-HABITAT as well as Cultural Heritage without Borders (CHwB) both funded by the Swedish Agency for International Cooperation (Sida). Professional assistance was also given from the Institute of Spatial Planning (ISP) within the Ministry of Environment and Spatial Planning (MESp). MDP of Junik is the first example in Kosovo, drafted with a different approach in comparison from the current practice, where the plans are outsourced to the different companies for drafting. The plan also includes the report on Environmental Impact Assessment (EIA), now a formal requirement for the MDP. The drafting process of the Junik MDP involved public meetings, consultations and feedback on the quality of the draft versions of the plan from various groups of stakeholders such as the public sector, non-governmental organizations, business community, media and citizens at large. Now the MDP will serve as a framework for guiding the social, economic and spatial development of Junik. A work on Municipal Development Plan have been finalised with opening of public discussion from 15 October to 15 December 2010. The project is planned to be officially approved in 2011 and is co-financed by Junik Municipality, CHwB and UN-HABITAT.

Shkëmbimi i përvojave nga Kosova në platformën ndërkombëtare

Razmena iskustava sa Kosova na međunarodnoj platformi

Sharing experience from Kosovo on international platform

REAL CORP 2010

15th
International
Conference
on
Urban
Planning,
Regional
Development
and
Information
Society

Promising Vision or Unrealistic Fantasy?

18-20 May 2010, Vienna, Austria

Komuna Junik
Opština Junik
Municipality Junik

UN HABITAT
FOR A BETTER URBAN FUTURE

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
Ministarstvo Sredine i Prostornog Planiranja
Ministry of Environment and Spatial Planning

CH
WB
Cultural
Heritage without Borders
KULTURNI UJAN GRÄNSER

Përfaqësuesit e Komunës së Junikut, UN-HABITAT/Programit në Kosovë, CHwB-së dhe të Institutit të Planifikimit Hapësinor, morrën pjesë në Konferencën e 15-të Ndërkombëtare për 'Planifikim Urban dhe Zhvillim Rajonal në Shoqërinë e Informacionit' e cila trajtoi çështjen "QYTETET PËR TË GJITHË: Të Banueshme, Të Shëndetshme - Vizion Premtues apo Fantazi Joreale?". Konferenca u mbajt në Vjenë (Austri) prej 18-20 maj 2010 dhe u ndoq nga profesionistë të shumtë në terren dhe përfaqësues të sektorit publik, privat dhe vullnetar të veprimtarive nga e gjithë bota. Fillimisht është paraqitur një dokument për konferencë i cili përshkruante metodologjinë e përbashkët të punës 'në shtëpi' për hartimin e Planit Zhvillimor Komunal të Junikut (PZHK) duke synuar temën e konferencës 'Metodat dhe mjetet e avancuara analitike dhe planifikuese'. Më tej, ky dokument u prezantua në platformën ndërkombëtare, në ditën 3-të të konferencës, në një nga seancat paralele.

Prezantimi u përqëndrua në metodologjinë e aplikuar 'në shtëpi' të politikave zhvillimore që ka rezultuar me ngritjen e kapaciteteve komunale, pronësi më e madhe ndaj dokumentit të politikave, perspektivë më të mirë të zbatimit dhe me kosto më të ulëta financiare. Kjo përvojë ka dëshmuar edhe një herë se shumë çështje kanë një bazë të përbashkët nëpër rajone dhe për këtë arsye shkëmbimi i përvojave dhe bashkëpunimi profesional shndërrohen në një nga mjetet kryesore për sukses në qasjet bashkëkohore të planifikimit.

Predstavnicí Opštine Junik, UN-HABITAT Program na Kosovu, CHwB i Institut za Prostorno Planiranje prisustvovali su 15. Međunarodnoj Konferenciji "Urbano Planiranje i Regionalni Razvoj u Informaciono Društvo" koji se bavio pitanjem 'GRADOVI ZA SVAKOGA: Pogođni za život, Zdravi - Obecavajuća Vizija ili Nerealna Fantazija?'. Konferencija je održana u Beču (Austrija) od 18 – 20 maja 2010, u kojoj su prisustvovali brojni stručnjaci različitih oblasti i predstavnici javnog, privatnog i dobrovoljnog sektora poslovanja iz celog sveta. Prethodno je pođnet i konferencijski papir u kojoj su iznete zajedničke metodologije rađa na razvoju Opštinskog Razvojnog Plana Junika (ORP) 'u kući' koji je ciljao temu konferencije 'Napredni alati i metodi analitike i planiranja'. Ovaj rad je zatim, tokom 3. dana konferencije, dalje predstavljen u međunarodnoj platformi, u jednoj od paralelnih sesija. Presentacija se usredsređila na primenjenu metodologiju 'u kući' oko razvoja politike koje je rezultiralo na đograđeni m opštinskim kapacitetima, većem vlasništvu nađ dokumentom, boljim izgledima za primenu i manjim finansijskim troškovima. Ovo iskustvo pokazao još jednom đa mnoga pitanja imaju zajedničku osnovu u svim regionima i samim tim razmena iskustava i profesionalna saradnja postaje jedan od glavnih alata za uspeh u savremenim pristupima planiranja.

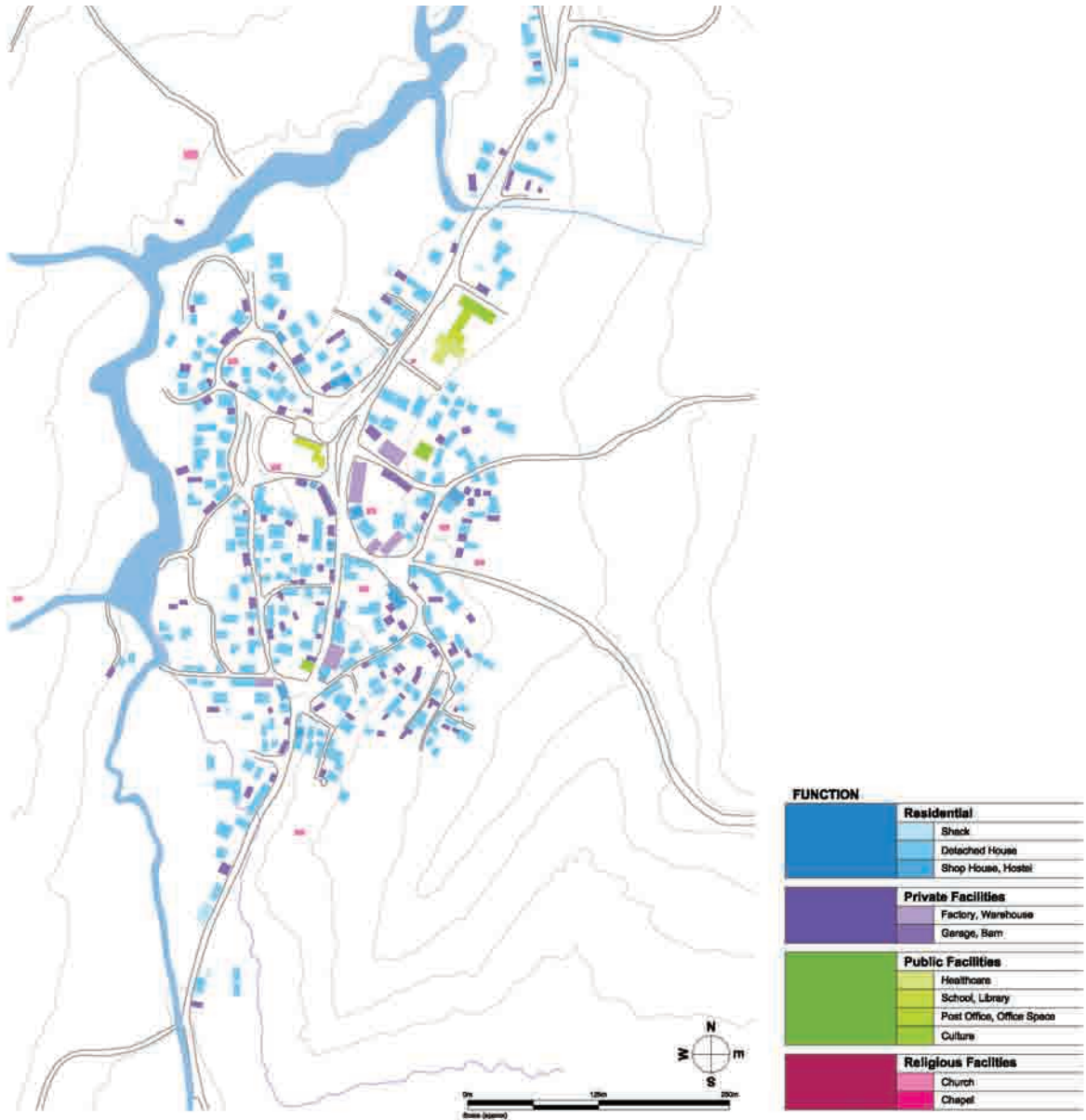
Representatives of Junik Municipality, UN-HABITAT Kosovo Programme, CHwB and Institute of Spatial Planning attended the 15th International Conference on 'Urban Planning and Regional Development in the Information Society' which tackled the issue of 'CITIES FOR EVERYONE: Liveable, Healthy, Prosperous Promising Vision or Unrealistic Fantasy?' Conference was held in Vienna (Austria) from 18-20 May 2010 and it was attended by numerous field professionals and representatives of public, private and voluntary sector of operations from all over the world. Having previously submitted a conference paper which described the common working methodology on developing Junik Municipal Development Plan (MDP) 'in-house' in targeting the conference subject of 'Advanced analytical and planning tools and methods'. This paper was then further presented to the international platform on Day 3 of the conference in one of the parallel run sessions.

Presentation focused on the applied 'in-house' methodology of policy development which results with municipal capacity building, greater ownership of the policy document, better prospect of implementation and lower financial costs. This experience has proved once again that many issues have a common ground across regions and therefore experience sharing and professional cooperation becomes one of the main tools for success in contemporary planning approaches.

Plani i Menaxhimit për Hoçë të Madhe

Menadžment Plan Velike Hoče

Velika Hoča /Hoča e Madhe Managment Plan

Hoça e Madhe është fshat në komunën e Rahovecit ku jetojnë më shumë se 700 banorë, kryesisht serbë të Kosovës. Lagjet turke, egjiptase dhe ashkali, me përfashtim të një familjeje, aktualisht nuk ekzistojnë. Në vitet 2004-2005, CHwB-ja ka restauruar dhe konzervuar Shtëpinë Saraj, kati i parë i së cilës sot shërben si qendër rinore, dhe kati përdhësë që shërben si një galeri e përhershme. Në vitin 2009 CHwB-ja ka përfunduar me restaurimin dhe konzervimin e “Kullës së Kujungjiqit”, e cila paraqet një ndërtim tradicional monumental të llojit të strehimit dhe mbrojtjes (fortifikim), karakteristikë e ndërtimit tradicional në fshatrat e Rrafshit të Dukagjinit. Kjo Kullë sot është një mauzole që quhet “Kulla e Llazar Kujungjiqit”.

Hoça e Madhe, krahas së qenurit një fshat tradicional dhe i pasur me trashëgimi kulturore, në bazë të Propozimit Gjithëpërfshirës për Zgjidhjen e Statusit të Kosovës (Aneksi V, Neni 4 – 4.2), përkufizohet si një Zonë e Mbrojtur. Objektivi i zonave të mbrojtura janë: të sigurojë ekzistencën paqësore dhe funksionimin e vendeve që janë për t'u mbrojtur; ruajtja e mjedisit historik, kulturor dhe natyror të tyre duke përfshirë mënyrën monastike të jetesës së klerikëve; dhe për të parandaluar zhvillimet negative përreth tyre, ndërsa duke siguruar kushtet më të mira të mundshme për zhvillim harmonik dhe të qëndrueshëm të komuniteteve që banojnë në zonat rreth këtyre vendeve. Fshati Hoçë e Madhe do të ketë të drejtë, në konsultim me komunën e Rahovecit, që të ushtrojë autoritet të kufizuar mbi aktivitetet në fshat e mbrojtjes dhe promovimit të trashëgimisë fetare dhe kulturore, dhe të planifikimit rural gjithmonë duke respektuar Zonën e saj të Mbrojtur, në përputhje me nenin 5.2 të rregullores së UNMIK-ut 2000/45 mbi Vetëqeverisjen e Komunave në Kosovë.

Bazuar në kriteret dhe parimet e lartpërmendura, CHwB në bashkëpunim me DI (Development Integrated) ka hartuar një Plan Menaxhimi të Hoçës së Madhe. Ky studim do të përqipet të përqëndrohet në gjendjen ekzistuese dhe rekomandimet e ardhshme të zhvillimit të zonës, duke shënuar llojin e parë të analizës urbane dhe arkitektonike të hartuar për këtë fshat.

Velika Hoča je naselje u opštini Orahovac, gde više od 700 stanovnika, uglavnom kosovski Srbi, trenutno žive. Turske, Egipćanske i Aškalijske mahale, osim jedne porodice, više nema. U periodu 2004-2005 godine, CHwB je obnovilo i konzerviralo Saraj kuću, u kojoj prvi sprat danas služi kao centar za mlade, i prizemlje koje služi kao stalna galerija. U 2009. CHwB je završio restauraciju i konzervaciju “Kule Kujundića”, koja predstavlja tradicionalno graditeljstvo tipa skloništa i zaštite (utvrđivanja), karakterističan za tradicionalne izgradnje za sela ravnice Metohije. Kula danas predstavlja mauzolej i zove se “Kula Lazara Kujundića”.

Velika Hoča, povrh tradicionalnog naselja sa bogatom kulturnom baštinom, na osnovu Sveobuhvatnog Predloga za Rešenje Statuta Kosova (Aneks V, Član 4 – 4.2) definisana je kao Zaštićena Zona. Ciljevi Zaštićenih Zona su: da obezbede mirno postojanje i funkcionisanje lokacija koja su uvrštena da budu zaštićena; očuvanju njihove istorijske, kulturne i prirodnog okruženja, uključujući monaški način života sveštenstva; i sprečiti štetne razvoje oko njih, i obezbeđivanju najboljih mogućih uslova za skladan i održiv razvoj zajednica koji žive u mestima okolo takvih područja.

Naselje Velika Hoča imaće pravo, uz konsultacije sa Opštinom Orahovac, da vrši ograničena ovlašćenja nad aktivnostima u oblasti zaštite i promocije verskog i kulturnog nasleđa, kao i ruralnog planiranja u pogledu svoje zaštićene zone u skladu sa Odeljkom 5.2 Uredbe UNMIK-a 2000/45 o lokalnoj samoupravi opština na Kosovu.

Na osnovu gore navedenih kriterijuma i principa, CHwB u saradnji sa DI (Development Integrated) pripremi su Menadžment Plan Velike Hoče. Ova studija usredsredi se na postojeće stanje i preporuke za budući razvoj ovog područja, i tako označavati prvu vrstu urbane i graditeljske analize sastavljene za ovo naselje.

Velika Hoča /Hoça e Madhe is a village in Rahovec/Orahovac municipality where more than 700 inhabitants, mainly Kosovo Serbs are currently living. Turkish, Egyptian and Ashkali neighbourhoods (*maballas*) except for one family are currently non-existent. CHwB in 2004-2005 restored and conserved the Saraj House, the first floor of which today serves as youth centre, and the ground floor of which serves as a permanent gallery. In 2009, CHwB has finished the restoration and conservation of the “Kujundic Tower” which is a traditional monumental construction of the shelter and protection (fortifying) type, characteristic of the traditional construction for the villages of Dukagjini / Metohija plain. The tower today is a mausoleum called “The Tower of Lazar Kujundic”.

Velika Hoča /Hoça e Madhe, beside being a traditional village rich in cultural heritage, based on the Comprehensive Proposal for the Kosovo Status Settlement (Annex V, Article 4 – 4.2) is defined as a Protective Zone. The objective of the Protective Zones are: to provide for the peaceful existence and functioning of the sites to be protected; preserve their historical, cultural and natural environment, including the monastic way of life of the clergy; and prevent adverse development around them, while ensuring the best possible conditions for harmonious and sustainable development of the communities inhabiting the areas surrounding such sites.

The village of Velika Hoča /Hoça e Madhe shall have the right, in consultation with the municipality of Rahovec / Orahovac, to exercise limited authority over activities in the areas of protection and promotion of religious and cultural heritage, and rural planning with respect to its Protective Zone, in accordance with Section 5.2 of UNMIK regulation 2000/45 on Self-Government of Municipalities in Kosovo.

Based on above-mentioned criteria and principles, CHwB in cooperation with DI (Development Integrated) has drafted a Management Plan of Velika Hoča /Hoça e Madhe. This study will try to focus on existing state and future development recommendations for the area, thus marking a first kind of urban and architectural analysis compiled for this village.

Shërbimi “Shtrat dhe Mëngjes ” në Hoçë të Madhe

“Noćenje sa đoručkom” u Velikoj Hoči

“Bed and breakfast” in Velika Hoča / Hoča e Madhe

Gjatë vitit 2010 është kryer restaurimi dhe adaptimi i katër shtëpive tradicionale për akomodim me shërbimin për Fjetje & Mëngjes (B&B). Në sajë të përpjekjeve të përfaqësuesve të CHwB, fillimisht, është themeluar Këshilli për Zhvillimin e Fshatit (KZhF) e cila është një organizatë jo qeveritare vendore e përqendruar në përmirësimin e cilësisë së jetës së fshatarëve në Hoçë të Madhe. Projekt propozimet e CHwB për B&B i janë prezantuar KZhF-së dhe pronarëve të shtëpive dhe të gjitha vendimet janë marrë së bashku.

Pas një bashkëpunimi disa mujor, katër shtëpi tradicionale, pronë e familjeve Pantiç, Kostić, Manitasheviç dhe Spasiç, janë rinovuar dhe përshtatur për akomodim B&B.

Promovimi turistik e skemës së re B&B është mbajtur me 19 shtator të vitit 2010. Kjo ngjarje është bërë përmes Këshillit për zhvillim të fshatit, i cili këshill është edhe përgjegjës për menaxhimin e këtij shërbimi.

Për të rezervuar qëndrimin në njërën nga katër shtëpitë e rinovuara me delikatesë dhe tradicionalisht të mobiluara, dhe për të shijuar ushqimin e begatë vendor dhe verërat nga bodrumet e fshatit, vizitorët duhet të telefonojnë numrin +381 (0) 29 276 126.

Tokom 2010 godine izvršeni su restauracijski i adaptacijski radovi u četiri tradicionalne kuće za smeštaj sa Noćenjem & Doručkom (B&B). Uz napore predstavnika CHwB-a, u početku osnovan je Savet za Razvoj Sela (SRS). To je nevladina lokalna organizacija usmerena na poboljšanje kvaliteta života meštana Velike Hoće. Predlozi projekta CHwB-a oko B&B predstavljeni su Savetu i vlasnicima kuća i sve odluke donete zajedno.

Nakon nekoliko meseci saradivanja, četiri tradicionalne kuće; vlasništvo porodica Pantić, Kostić, Manitašević i Spasić; su renovirane, obnovljene i adaptirane za B&B smeštaj.

Turistička promocija nove B&B šeme održana je u selu 19 Septembra 2010 godine. Promocija B&B ostvarila se preko Saveta za Razvoj Sela, koji je takođe odgovoran za upravljanje ovih usluga.

Za rezervaciju boravka u jednoj od izuzetno renoviranih i tradicionalno nameštenih kuća u Velikoj Hoći, i da bi ste uživali u bogatoj domaćoj hrani i vina iz lokalnih seoskih podruma, posetioci trebaju pozvati na broj +381(0)29 276 126.

During the year 2010 was carried out restoration and adaptation of four traditional houses as Bed & Breakfast (B&B) accommodation. With the efforts CHwB representatives, initially, the Village Development Council (VDC) was established. It is a non-governmental local organization focused on the improvement of quality of life of villagers in Velika Hoča /Hoča e Madhe. CHwB project proposals for B&B project were presented to VDC and house owners and all decisions were taken together.

After several months of activities, four traditional houses which are owned by families Pantić, Kostić, Manitašević and Spasić, were renovated, refurbished and adapted for B&B accommodation.

On 19th September 2010, a tourism promotion event for a new B&B scheme was held in the village. The B&B was promoted through the Village Development Council, who is also responsible for the management of this service.

To book a stay in one of the four exquisitely refurbished and traditionally furnished houses in Velika Hoča /Hoča e Madhe, and to savour the rich, locally produced food and wines from village cellars, visitors should call +381 (0) 29 276 126 to make a reservation.

SHTËPIA E PANTIÇIT

Shtëpia e Pantiçit gjendet në qendër të fshatit dhe është e vjetër rreth 150 vite. Në vitin 2010 është restauruar nga CHwB-ja dhe shndërruar në bujtinë private me shërbimin për Fjetje & Mëngjes.

Shtëpia është e vendosur në pozitë të përshtatshme, dhe ka pamje të bukura të peisazhit përreth. Çarçaku i restauruar me shije në katin e parë është vend i përsosur për çlodhje ku mund të lexoni një libër, derisa shijoni një gotë të verës vendore me aromë.

Akomodimi në Shtëpinë Pantiç me shërbimin për Fjetje & Mëngjes përbëhet nga tri dhoma të mobiluara në mënyrë të rehatshme dhe një banjo në katin e parë, me një dhomë dite dhe dhomë për ngrënie në katin përdhësë. Oborri i shtëpisë i mbushur me lule të bukura shumëngjyrëshe, me të vërtetë paraqesin një vend për ikje dhe çlodhjes nga ritmi i shpejtë i jetës bashkëkohore.

Të zotët e Shtëpisë Pantiç janë specialistë në krijimin e një atmosfere mikpritëse, të rehatshme për mysafirët vizitorë dhe turistët e rastit.

KUĆA PANTIĆA

Smeštena u centru sela, Kuća Pantića je stara preko 150 godina. CHwB je restaurirao ovu kuću u 2010. godini kada je pretvorena u privatni smestaj sa Noćenjem & Doručkom.

Kuća se nalazi na dobrom mestu i ima predivan pogled na okolni pejzaž. Galerija na prvom spratu restaurirana sa ukusom predstavlja idealno mesto za opuštanje i čitanje knjiga, dok ispijate čašu ukusnog domaćeg vina.

Smeštaj u Kući Pantić N. & D. obuhvata tri udobno nameštene sobe i kupatila na prvom spratu, sa dnevnom sobom i tpezarijom na prizemlju. Dvorište kuće ispunjeno prelepim, šarenim cvećem zaista predstavljaju bekstvo od ubrzanog tempa savremenog života.

Domaćini Kuće Pantića su stručnjaci u stvaranju prijatne i atmosfere dobrodošlice za goste koji su u poseti kao i za turiste koji su u prolazu.

PANTIĆ HOUSE

Located in the centre of the village, Pantić House is over 150 years old. It was restored by CHwB in 2010 and converted into Bed & Breakfast accommodation.

The house is conveniently situated, and has beautiful views of the surrounding landscape. The tastefully restored gallery on the first floor is the perfect place to relax and read a book, while sampling a glass of flavorful local wine.

Accommodation at Pantić House B&B consists of three comfortably furnished rooms and a bathroom on the first floor, with a living room and dining room on the ground floor. Filled with beautiful, colorful flowers, the house's courtyard and grounds are a truly restful escape from the fast pace of contemporary life.

The hosts of Pantić House are specialists in creating a welcoming, comfortable atmosphere for visiting guests and passing tourists.

SHTËPIA E KOSTIÇIT

Gjendet në qendër të fshatit pranë kompleksit monumental të verarisë së Manastirit të Deçanit, shtëpisë së famullisë dhe Kishës së Shën Stefanit. Shtëpia Kostiç është një kullë guri e fortifikuar, një vendbanim tradicional i ndërtuar gjatë shekujve 18 dhe 19 në Kosovë. Në vitin 2010 është kryer restaurimi nga ana e CHwB-së dhe shndërruar në shtëpi bujtinë me shërbimin për Fjetje & Mëngjes.

Shtëpia paraqet një shembull të arkitekturës vendore popullore, dhe është ndërtuar nga materialet siç janë guri, tulla të qerpiçit dhe lëndës së drurit. Dy dhomat e mobiluara dhe një banjo gjenden në katin e parë, me qasje përmes një hyrjeje të veçantë për mysafirë, ndërsa përdhesa përbëhet prej dhomës së ditës, dhomës së ngrënjes, kuzhinës, banjoja dhe qilarit. Pronarja e shtëpisë, Blagica Kostiç dhe e bija e saj, kanë përvojë në mikpritje dhe përgaditje të ushqimit.

Ju mund të shijoni mëngjesin me familjarët e shtëpisë në dhomën e ngrënjes, në intimitetin e dhomës tuaj, ose jashtë në oborr. Në këtë ndërtesë të veçantë, e cila e ka ruajtur karakterin e trashëgimisë së vet nga jashtë dhe brenda, derisa ofron edhe pajisjet moderne për një qëndrim plotësisht të rehatshëm shërbehet ushqimi tradicional dhe pijet.

KUĆA KOSTIĆA

Smeštена u centru sela pokraj monumentalnog kompleksa vinice manastira Visoki Dečani, parohijskog doma i crkve Sv. Stefana, Kuća Kostića predstavlja kamenu kulu, tradicionalno mesto stanovanja izgrađenu tokom 18 i 19. veka na Kosovu. Godine 2010. bila je restaurirana od strane Kulturnog Nasleđa bez Granica, kađa je pretvorena u smeštaj sa Noćenjem & Doručkom.

Kuća predstavlja dobar primer domaće narodne arhitekture i izgrađena od materijala kao što su kamen, opeke od ćerpiča i drvene građe. Na prvom spratu se nalaze dve nameštene sobe i kupatilo, kojima se može pristupiti preko posebnog ulaza za goste, dok se prizemlje sastoji od dnevne sobe, trpezarije, kuhinje, kupatila i ostave. Vlasnica kuće, Blagica Kostić i njena kćer iskusne su u gostoprimstvu i ugostiteljstvu.

Možete da doručkujete sa članovima porodice domaćina u trpezariji, u privatnosti vlastite sobe, ili na otvorenom u bašti. Ovo jedinstveno zdanje, koje je zadržalo karakter kulturnog spomenka spolja i iznutra, takođe nudi i moderne sadržaje za udoban boravak, služe se tradicionalna hrana i piće.

KOSTIĆ HOUSE

Situated in the centre of the village next to the monumental complex of Dečani Monastery's winery, parish house and St Stefan Church, Kostić House is a fortified stone kulla, a traditional dwelling built during the 18th and 19th centuries in Kosovo. It was restored by CHwB in 2010 and has been converted into Bed & Breakfast accommodation.

The house is a good example of the local architectural vernacular, and is constructed from materials such as stone, adobe mud brick and timber. Two furnished rooms and a bathroom are located on the first floor, accessible via a separate entrance for guests, while the ground floor consists of a living room, dining room, kitchen, bathroom and storage. The owner of the house, Blagica Kostić and her daughter, are experienced in hospitality and catering. Breakfasts can be enjoyed either with the host family in the dining room, in the privacy of your own room, or outdoors on the patio.

Traditional food and drink is served in this unique building which retains the character of its heritage inside and out, while offering the modern amenities for a thoroughly comfortable stay.

SHTËPIA E MANITASHEVIÇIT

Shtëpia e Manitasheviçit me shërbimin për Fjetje & Mëngjes është një shtëpi mikpritëse në fshatin e bukur Hoçë e Madhe, udhëhiqet me profesionalizëm nga Zhivka Manitasheviç dhe mbesat e saj. Mbi 100 vjet e vjetër, shtëpia gjendet në qendër të fshatit dhe është restauruar dhe adaptuar nga CHwB-ja në vitin 2010 për tu ofruar vizitorëve një akomodim të rehatshëm.

Shtëpia përbëhet nga një dhomë e ditës, dhomë e ngrënjes dhe një kuzhinë e pajisur plotësisht në katin përdhësë, dhe dy dhoma gjumi dyshë të dekoruara me shije dhe një banjo, të cilat shtrihen në katin e parë. Pronarët jetojnë aty pranë në oborrin e mirëmbajtur dhe të qetë, dhe kështu që janë gjithmonë në dispozicion të mysafirëve të tyre.

Shtëpia e Manitasheviçit ofron një lokacion të përsosur larg nga stresi i përditshëm, duke shijuar atmosferën idilike të jetës rurale. Kjo përvojë e pabeshueshme e pushimit do t'ju prezantoj me njerëz të mrekullueshëm mikpritës, ushqim të shkëlqyeshëm vendor dhe verëra, në një atmosferë të shëndoshë dhe me një çmim shumë të arsyeshëm.

KUĆA MANITAŠEVIĆA

Kuća Manitaševića sa Noćenjem & Doručkom predstavlja gostoljubivu kuću u lepom malom selu Velika Hoča, dok brigu o njoj vođe Živka Manitašević i njene nećake. Kuća se nalazi u centru sela više od 100 godina i Kulturno Nasleđe bez Granica je 2010. godine restauriralo i adaptiralo stvorivši udoban smeštaj za posetioce.

Kuća sa sastoji od dnevne sobe, trpezarije i potpuno opremljene kuhinje u prizemlju, dok se dve ukusno sređene i udobne dvokrevetne sobe za spavanje i kupatilo nalaze na prvom spratu. Domaćini žive u blizini, preko puta dobro održavanog i mirnog dvorišta, pa su svojim gostima uvek na raspolaganju.

Kuća Manitaševića predstavlja savršeno mesto daleko od svakodnevnog stresa gde se može uživati u idiličnoj atmosferi seoskog života. Ovo neverovatno iskustvo na odmoru daće vam mogućnost da upoznate predivne, gostoljubive ljude, odličnu hranu i vino proizvedene u domaćoj rađinosti, zdravu atmosferu i sve to za vrlo razumnu cenu.

MANITAŠEVIĆ HOUSE

Manitašević House Bed and Breakfast is a welcoming home in the pretty, rural village of Velika Hoča, and is expertly run by Živka Manitašević and her nieces. Over 100 years old, the house is located in the centre of the village and was restored and adapted by ChwB in 2010 to create comfortable visitor accommodation.

The house contains a living room, dining room and fully-equipped kitchen on the ground floor, while two tastefully decorated and comfortable twin bedrooms and a bathroom lie on the first floor. The hosts live nearby across a well-maintained and quiet yard, and so are always available to their guests.

Manitašević House provides the perfect location away from everyday stress, enjoying the idyllic atmosphere of rural life. This incredible holiday experience will introduce you to wonderfully hospitable people, excellent locally produced food and wines, in a healthy atmosphere and at a very reasonable price.

SHTËPIA E SPASIÇIT

Shtëpia e familjes së Haxhi Spasiçit është ndërtesa më karakteristike e arkitekturës tradicionale në Hoçë të Madhe. Është e vendosur në qendër të fshatit dhe pamja e saj unike tërheq shumë vëmendje. E ndërtuar në gjysmën e parë të shekullit 19, traditat farefisnore të familjes tregojnë lidhjen me paraardhës haxhi në Jerusalem.

Fasadat e theksuara, kati i sipërm me elemente të konzollës, porta e madhe me dyer të veçanta për këmbësorë dhe automjete, dritë tradicionale, çivite, dhe rrasat e gurit dekorativ së bashku krijojnë arkitekturën e kësaj ndërtese të mrekullueshme. Në vitin 2010 është restauruar nga CHwB-ja dhe shndërruar në shtëpi bujtinë me shërbimin për Fjetje & Mëngjes, me pronarë të aftësuar profesionalisht.

Hapësira e gjërë në katin e parë përbëhet nga dy dhoma gjumi dyshje, një banjo dhe një e ashtuquajtur "Dhoma Jerusalem", pjesa më përfaqësuese e shtëpisë.

Aty paraqitet ikonostasi me ikonën familjare, sjellur nga pelegrinazhi në Jerusalem, së bashku me reliktet familjare. Kati përdhësë përbëhet nga dhoma e ditës me madhësi goxha të madhe, dhoma e gjumit, kuzhina dhe një banjo. Pjesa tjetër e katit përdhësë përbëhet prej bodrumit të verës. E përshtatshme për pushime të shkurtëra, mysafirët në Shtëpinë Spasiç do të kenë shumë mundësi për t'u kënaqur dhe të përfitojnë nga ajo që ka për të ofruar kjo shtëpi.

KUĆA SPASIĆA

Kuća porodice Hadži Spasića predstavlja najkarakterističniju građevinu tradicionalne arhitekture u Velikoj Hoći. Nalazi se u centru sela i njen jedinstven izgled privlači puno pažnje. Izgrađena je u prvoj polovini 19. veka, porodično pređanje povezuje pretka ove kuće sa hodočašćem u Jerusalem.

Izražene fasade, gornji sprat sa konzolnim elementima, velika kapija sa zasebnim ulazom za pešake i vozila, staromodne brave, okovi i ukrasni kameni nastrešnici zajedno čine arhitekturu ove imponantne građevine. Kulturno Nasleđe bez Granica je restauriralo Kuću Spasića u 2010. godini, kada je pretvorena u smeštaj sa Noćenjem & Doručkom, sa vrlo iskusnim domaćinima.

Prostrani smeštaj na prvom spratu sastoji se od dve dvokrevetne spavaće sobe, kupatila i takozvane "Jerusalimske dvorane", koja predstavlja najreprezentativniji deo kuće. U njoj se nalazi ikonostas sa porodičnim ikonama, koje su donešene sa hodočašća u Jerusalem, zajedno sa porodičnim relikvijama. Prizemlje se sastoji od prilično velike dnevne sobe, spavaće sobe, kuhinje i kupatila. Ostatak prizemlja preuzeta je od vinice. Pošto je dobro prilagođena za kraće odmore, gosti u Kući Spasića će imati puno prilika da uživaju i koriste ono što Kuća ima da ponudi.

SPASIĆ HOUSE

The house of the Haji Spasić family is the most characteristic building of traditional architecture in Velika Hoča. It is situated in the centre of the village and its unique appearance attracts much attention. Built in the first half of the 19th century, the family's folklore links it to an ancestor's pilgrimage to Jerusalem.

The pronounced facades, the upper floor with its cantilevered elements, the large gate with separate doors for pedestrians and vehicles, old-fashioned locks, hinges, and decorative stone slate canopies together create the architecture of this striking building. It was restored by ChwB in 2010 and has been converted into Bed & Breakfast accommodation, with highly trained hosts.

Spacious accommodation on the first floor comprises of two double bedrooms, a bathroom and a so called "Jerusalem Chamber", the most representative part of the house. It houses an iconostasis with the family icon, brought from the pilgrimage to Jerusalem, along with the family relics. The ground floor consists of a good sized living room, bedroom, kitchen, and a bathroom. The rest of the ground floor is taken up by a winery. Well suited for short breaks, guests to Spasić House will have much opportunity to enjoy themselves and benefit from what it has to offer.

Projekti i restaurimit të sahat-kullës në Rahovec

Projektat obnove sahat-kule u Orahovcu

Restoration Project of Clock Tower in Rahovec/Orahovac

Punët e restaurimit dhe të rinovimit në Kullën e Sahatit në Rahovec kanë vazhduar në vitin 2010 dhe kërkuar 120.000 SEK (Krona suedeze) nga burimet e Sida-s. CHwB ka angazhuar një kompani vendore si dhe mjeshtrit lokalë nga Hoça e Madhe dhe Rahoveci për të kryer punët e restaurimit. Kulla e Sahatit e përfunduar në Rahovec është rezultat i një nisme të bashkëpunimit që tuboi njerëzit me prejardhje të ndryshme, gjë që gjithashtu inkurajoi respektin reciprok, të kuptuarit dhe besimin në mes tyre. Ndërsa rivendosi e ndërtesave historike për të rigjallëruar komunitetet dhe të frymëzojnë shpresën për të ardhmen e këtij projekti ka pasur për qëllim gjithashtu edhe në fuqizimin e ndërmarrësve mbi materialin ndërtimor tradicional dhe për teknikat artizanale.

Pasi ky projekt është vazhdim që nga viti 2009, vlen përmendur aktivitetet e ndërmarrja gjatë vitit 2010, e të cilat janë:

1. Vendosjen e instalimit të jashtëm të energjisë elektrike nëpër shkallë dhe në mure. Furnizimi dhe montimi i njehsorit dhe i siguresave elektrike në brendësi të kullës, duke e zgjatur furnizimin kryesor dhe duke e lidhur atë në rrjetin e energjisë së qytetit.
2. Furnizimi dhe montimi i pllakave të gurit mbi mure të reja, mbulimi i shkallëve dhe i platosë përreth kullës me pllaka guri.
3. Rivendosi dhe forcimi i shkallëve ekzistuese të brendshme prej druri.
4. Riparimi i nyjeve në muret e jashtme dhe forcimi i perimetrit të konstruksionit të murit me breza hekuri.
5. Vendosja e këmbanës dhe orës.
6. Vendosja e parmakëve mbajtës.
7. Mbjellja e shkurreve dhe e bimëve në oborr.

Rađovi restauracije i renoviranja Sahat kule u Orahovcu nastavili se tokom 2010 godine i zahtevali 120.000 SEK (Švedska kruna) iz fondova Sida-e. CHwB je angazhovalo domaću kompaniju a i lokalne zanatlije iz Velike Hoće i Orahovca u sprovođenju restauracijskih radova. Završena Sahat kula u Orahovcu je rezultat inicijative saradnje koja je okupila ljude različitih pozadina, koje je takođe podsticalo uzajamno poštovanja, razumevanje i poverenje između njih. Dok obnavljanje istorijskih građevina u cilju revitalizacije zajednica i inspirisanje nađe za budućnost, ovaj projekat je takođe značio osnaživanje preduzetnika u tradicionalne građevinske materijale i u zanatske tehnike.

Pošto je ovaj projekat nastavak od 2009 godine, vredi pomenuti aktivnosti realizovanih tokom 2010 godine, a to su:

1. Postavljanje spoljne instalacije električne energije u stepeništu i zidove. Snabđevanje i pričvršćivanje električnog brojila i osigurača u unutrašnjosti kule, produženje glavnog kabla i povezivanje na gradsku električnu mrežu.
2. Snabđevanje i postavljanje kamenih pločica na vrhu novih zidova, pokrivajući stepeništa i plato oko kule sa kamenim pločama.
3. Obnavljanje i potkrepljivanje postojeće unutrašnje drvene stepenice.
4. Popravka zglobova u spoljašnjosti zidova i osnaživanje perimetra zidova sa gvozdenim montažnim prugovima.
5. Postavljanje zvona i sata.
6. Postavljanje ograđa na stepeništu.
7. Sađnja žbunjeva i biljaka u dvorištu.

The restoration and renovation work on the Clock Tower in Rahovec/Orahovac continued in 2010 and demanded 120,000 SEK (Swedish Krona) of Sida resources. CHwB engaged both a local company and local craftsmen from Velika Hoça/Hoçë e Madhe and Rahovec/Orahovac to implement the restorations. A finished Clock Tower in Rahovec/Orahovac is the result of a collaboration initiative that brought together people from different backgrounds which also encouraged mutual respect, understanding and trust in between them. While restoring historical buildings in order to revitalize communities and inspire hope for the future this project has also meant empowerment of entrepreneurs in traditional material and craft techniques.

As this project is continuation from the year 2009, it is worth to mention the activities implemented in 2010, which are:

1. Fixing the outer electricity installation in the footstep and wall construction. Supplying and fixing the electrical meter and fuses inside the tower, extending the main cable and connecting it to the city power network.
2. Supplying and fixing the stone tiles on the top of the new walls, covering the footsteps and the Plato around the tower with stone tiles.
3. Restoring and strengthening the existing inner wooden stairs.
4. Repairing of joints in exterior walls and strengthening the perimeter of construction wall with iron strips.
5. Fixing the ringing bell and the clock.
6. Fixing the handrails.
7. Planting bushes and plants in the yard.

Intervenimet emergjente
Ndihma e parë trashëgimisë kulturore ndërtimore

Hitne intervencije

Prva pomoć za građeno kulturno nasleđe

Emergency Interventions

First aid to the built cultural heritage

Mbrojtja dhe ruajtja e trashëgimisë kulturore në Kosovë mbetet një sfida për shoqërinë dhe në këtë kontekst, pasuritë e saj arkitektonike janë ndoshta më të kërcënuarat. Hulumentimi tregon shkallën e shkatërrimit të mjedisit historik të ndërtuar, kjo si rezultat i mjeteve financiare të pa mjaftueshme, si nga institucionet relevante poashtu edhe nga sektori privat, kryesisht si pasojë e krizës ekonomike që mbizotëron në Kosovë.

CHwB ka zhvilluar një pilot projekt që synon ta fusë një udhëzues të realizueshëm për praktika të mira në kontekstin e Kosovës. Këto ndërhyrje emergjente, të kryera në vitin 2010, kishin për qëllim të ndërhyjnë direkt në ndërtesa për të ndaluar degradimin e mëtejshëm, dhe të përdorin një numër të masave parandaluese. Ndërhyrjet përfshijnë aplikimin e teknologjisë së pranueshme dhe të materialeve të përshtatshme të cilat nuk e dëmtojnë karakterin e ndërtesës. Teknologjia tradicionale e ndërtimit dhe materialet kanë rezultuar të jenë mundësi adekuate, të përshtatshme dhe të lira për këto punë.

Kostoja e këtyre punëve është afërsisht 1/10 e kostos së një ndërhyrje të plotë. Kjo sugjeron që kjo qasje mund të rris dhjetëfish numrin e ndërtesave të mbrojtura.

Zaštita i konzervacija kulturnog nasleđa na Kosovu ostaje izazov za društvo i, u tom vidu, njihova arhitektonska imovina su možda najviše ugrožena. Istraživanja otkrivaju stepen uništavanja istorijskog izgrađenog okruženja, uglavnom baziran zbog ne dovoljnih finansijskih sredstava iz nadležnih institucija ali i iz privatnog sektora zbog ekonomske krize sa kojom se Kosovo danas suočava.

U delokrugu rada CHwB je razvio pilot projekat za jednim izvodljivijim vodiču o najboljim praksama za kosovske prilike. Ove hitne intervencije, sprovedene u 2010-toj, imale su za cilj da se neposredno interveniše u zgradama kako bi se zaustavila dalja degradacija a i uposliti i niz drugih preventivnih mera. Intervencije podrazumevaju primenu prihvatljivih tehnologija i odgovarajuće materijale koje ne nanose štetu karakteru zgrada. Tradicionalna tehnologija izgradnje i materijal pokazali se kao adekvatni, odgovarajući i jeftin izbor za ove radove.

Troškovi ovih radova iznose oko 1/10 troškova jedne pune kompletne intervencije. To ukazuje da ovaj pristup mogao bi desetostruko povećati broj zaštićenih građevina.

The protection and conservation of cultural heritage in Kosovo remains a challenge to society and, in this context, its architectural assets are perhaps the most threatened. Research reveals the extent of destruction of the historic built environment, mainly based on the insufficient financial means from the relevant institutions, but also from the private sector, due to the economical crisis that Kosovo is experiencing.

CHwB has developed a pilot project which aims to introduce a feasible guide to good practice for the Kosovo context. These emergency interventions, conducted in 2010, were intended to intervene directly in buildings to stop further degradation, and employed a range of preventative measures. Interventions imply the application of acceptable technologies and appropriate materials which do not damage the building's character. Traditional construction technology and materials have been shown to be an adequate, appropriate and inexpensive option for these works.

The cost of for these works is approximately 1/10th the cost of a full intervention. It suggests that this approach could increase tenfold the number of protected buildings.

Objekti: Adi's Kulla
Vendi: Dujakë, Gjakovë

Adi është një djalosh 12 vjeçar i cili lëngon nga distrofia muskulare, me mundësi të limituara të qasjes në shkollë dhe hapësira publike. Gjyshi i Adit e kishte ruajtur me fanatizëm këtë kullë për shumë vite, dhe në fund kishte pranuar që kjo kullë të shëndërrohet në një objekt funksional dhe kështu do të mund të shërbejë së pari nevojave të vet Adit e më pas edhe të komunitetit në këtë fshat, dhe të jetë një simbol i krijimit të marrëdhënieve të mirëfillta sociale ndërmjet shtresave të ndryshme të njerëzve të cilët jetojnë në këtë fshat. Dëshira e madhe e Adit që të ketë një hapësirë ku do të luaj bashkë me moshatarët e tij ka bërë që jo vetëm familjarët por edhe vet fshatarët të interesohen seriozisht për zgjidhjen e këtij problemi. CHwB-ja ishte pjesë e kësaj iniciative duke ndërmarr hapa konkret në këtë drejtim, madje në muajin shtator, 2010 për këtë qëllim është organizuar edhe një “workshop” ku kishte pjesëmarrës nga profesione të ndryshme: arkitektë, psikolog, inxhinjer etj. Konceptet dhe propozimet e këtij workshopi do të jenë bazë për hartimin e një plani të mirëfilltë për revitalizimin e këtij objekti duke bërë që jo vetëm Adi por edhe mbarë komuniteti i këtij fshati të përfitojnë nga ky projekt. Në muajin maj të vitit 2010 një “intervenim emergjent” i realizuar në këtë kullë ishte vetëm një hap para drejt revitalizimit të këtij objekti në të ardhmen.

Objekat: Kula Adija
Mesto: Dujaka, Đakovica

Adi je dete od 12 godina koji boluje od mišićne distrofije sa ograničenim mogućnostima pristupa u školi i javnim mestima. Adijev deđa fanatično je zadržao ovu Kulu dugi niz godina i konačno je pristao da ono bude pretvoren u jedan funkcionalan objekat koji će najpre služiti Adijevim potrebama a zatim za seosku zajednicu i ujedno postati simbol uspostavljenim autentičnih društvenih odnosa različitih slojeva ljudi koji žive u selu. Adijeva velika želja o jednom prostoru gde će da se igra sa svojim vršnjacima ne da je ozbiljno zainteresovalo njegovu porodicu u rešavanju ovog problema nego i druge stanovnike Dujake. CHwB je bio deo ove inicijative preduzimanjem konkretnih koraka u tom pravcu, pa u septembru 2010 godine za tu svrhu organizovali radionicu na kojoj su učestvovali učesnici različitih pozadina i zanimanja (arhitekti, psiholozi, inženjeri, itd.). Koncepti i predlozi ove radionice biće polazna osnova za pravilni razvoj projekta ka revitalizaciji ovog objekta od kojeg će ne samo Adi već i cela zajednica imati koristi. Maja 2010-te radovi „hitne intervencije“ koja su izvedena u Adijevoj Kuli bili prvi korak u pravcu revitalizacije zgrade u budućnosti.

Building: Adi's Kulla
Place: Dujaka, Gjakova

Adi is a 12 year old child suffering from the muscular dystrophy, with a limited possibilities of the access in the school and public spaces. Adi's grandfather fanatically had retained this kulla for many years, and finally he admitted it to be converted into functional building which first can serve for Adi's needs and then for the village community, at the same time becoming a symbol of established authentic social relationships between different strata of people living in the village. Adi's big desire to have a space to play with his peers made not only his family seriously interested to solve this problem but other people from Dujaka. CHwB was part of this initiative by undertaking concrete steps in this direction, as in September, 2010 for this purpose organized a workshop where participants with different backgrounds and professions (architects, psychologists, engineers etc.) took part. Concepts and proposals of this workshop will be the basis for developing a proper project for the revitalization of this building, making not only Adi but the whole community benefit from it. On May 2010 an “emergency intervention” realized in Adi's kulla was first step toward the revitalization of the building in the future.

**Objekti: Shtëpia Bilurdagu-
Grazhdo
Vendi: Prizren**

Njëri prej objekteve i cila i përket trashëgimisë kulturore të Prizrenit është dhe shtëpia e dy familjeve Bilurdagu dhe Grazhdo e ndërtuar në fund të shek. XVIII ndërsa është renovuar dhe adaptuar në shek. XIX në një hapësirë të madhe me objekte përcjellëse.

Në bazë të një analize që i është bërë objekteve të kësaj kategorie në Prizren nga ana e IMPZ-së në vitin 2010, gjendja e këtij objekti përshkruhet mjaft e rëndë.

Me konsultimin e zyrtarëve të IMM-K-Pz objekti u përzgjedh që të ishte pjesë e programit “Intervenimet Emergjente” dhe menjëherë filluan punimet në riparimin e pjesëve më të dëmtuara në këtë objekt, duke mundësuar që të konservohen edhe më tej vlerat historike dhe arkitektonike të këtij objekti.

Punimet kryesisht janë përqëndruar në riparimin e kulmit si pjesa më e dëmtuar e këtij objekti. Punimet kane filluar kah mesi i muajit gusht dhe kanë përfunduar kah mesi i muajit shtator. Procesi i implementimit kohë pas kohe është përcjellë edhe me vështirësi teknike për duke pasur parasysh natyrën e punës dhe vjetërsinë e objektit.

**Objekat: Kuća Bilurdagu - Grazhdo
Mesto: Prizren**

Jedna od zgrada koja pripada kulturnom nasleđu Prizrena je i kuća dveju porodica Bilurdagu i Grazhdo, izgrađena krajem XVIII veka, dok je tokom XIX veka obnovljena i prilagođena u veliki prostor sa sporednim instalacijama.

Prema analizama urađenim ovoj kategoriji objekata u Prizrenu od strane IZSPZ (Institut za Zaštitu Spomenika u Prizrenu) u 2010 godini, stanje građevine je bio prilično kritičan.

U bliskim konsultacijama sa zvaničnicima IPMPz-a ova zgrada je izabrana da bude deo programa “hitnih intervencija” i odmah se počelo sa radovima na popravku najviše oštećenih delova u cilju daljeg očuvanja istorijskih i arhitektonskih vrednosti objekta.

Radovi su uglavnom usmereni na popravku krova kao najviše oštećeni deo zgrade. Radovi su počeli sredinom avgusta i završena do sredine septembra. Tokom procesa implementacije ponekad se suočavalo sa tehničkim teškoćama s obzirom na vrstu radova i starosti zgrade.

**Building: Bilurdagu-Grazhdo
House
Place: Prizren**

One of the buildings, which belongs to the cultural heritage of the city of Prizren is the house of two families “Bilurdagu and Grazhdo”, built in the late XVIII century, while was renovated and adapted during XIX century into a large space with side facilities.

According to the analyses done to this category of buildings in Prizren by IPMPz (Institute for Protection of Monuments in Prizren) in 2010, building condition was quite critical.

In close consultations with IPMPz officials this building was selected to be part of “Emergency Interventions” program and immediately began works to repair the most damaged parts, in order to conserve further the historical and architectural values of the building. The works were mainly focused on repairing the roof as the most damaged part of the building. The works have started in the mid of August and completed by mid of September. The implementation process, sometimes faced technical difficulties considering the type of works and the age of the building.

Objekti: Shtëpia e Hasim Begollit
Vendi: Pejë

Edhe Peja, si shumë qytete tjera të Kosovës, ruan ende diçka nga objektet me vlera të veçanta historike dhe arkitektonike edhe pse numri i tyre është shumë i vogël. Meqenëse shumica prej tyre janë shkatërruar në periudha të ndryshme kohore, njëri prej objekteve të cilët kanë pasur fatin t'i mbijetojnë këtij shkatërrimi është objekti shtëpia e "Mahmutbegollëve (Hasim Begollit)". Është shtëpi e vjetër e tipit me qardak-qoshk i cili del në form konsolle në fasadën ballore. Kjo shtëpi u ndërtua për nevojat e familjes bejlere të Mahmut Begollit. Për rëndësinë e veçantë që ka ky objekt dhe familja e cila ka jetuar këtu IMM-Pejë në vitin 2002 kishte bërë inventarizimin e shtëpisë. Pas analizave të nevojshme paraprake u vendos që procesi i intervenimit emergjent të këtij objekti të përqëndrohet vetëm në pjesën e kulmit si pjesa më e amortizuar-dëmtuar e objektit. Stabiliteti i kulmit ishte dobësuar ndjeshëm, dhe për këtë më së shumti ka ndikuar vjetërsia e objektit e po ashtu edhe faktorët e jashtëm atmosferik. Një pjesë e trarëve kryesorë të kulmit ishin kalbur dhe një pjesë e madhe e tjegullave tradicionale ishin shumë të dëmtuara.

Objekat: Kuća Hasim Begolija
Mesto: Peć

Peć, kao i mnogi drugi kosovski gradovi, i dalje zadržava neke građevine sa posebnim istorijskim i arhitektonskim vrednostima, mada je njihov broj veoma mali. Budući da je većina njih uništena tokom različitim razdobljima, jedna od zgrada koja opstala jeste kuća "Mahmutbegolli (Hasim Begolli)". To je kuća starog tipa sa čardakom koja je izbočena kao konzola (ploča) u prednjoj fasadi. Ova je kuća sagrađena za porodicu bega Mahmuta Begolija. Zbog posebnog značaja koje imaju objekat a i porodica koja je živela u njoj, ZZS (Zavod za Zaštitu Spomenika) u Peći 2002 godine upisala ovu kuću. Nakon neophodnih preliminarnih analiza odlučeno je da proces hitnih intervencija u građevini budu usmerene na krov kao najviše amortizovanoj - uništenom delu objekta. Stabilnost krova bila je znatno oslabljena a to je najviše zbog starosti zgrade i spoljašnjih faktora okoline. Deo glavnih gređova krova su bili truli i veći deo tradicionalnog crepa veoma oštećeno.

Building: Hasim Begolli house
Place: Peja

Peja as many other Kosovo cities still retains some buildings with special historical and architectural values, although their number is very small. Since most of them were destroyed during different periods, one of the buildings which had the opportunity to survive was the house of "Mahmutbegolli (Hasim Begolli)". It's an old type of house with garret-qoshk which arises like console in front façade. This house was built for beys family of Mahmut Begolli. Due to the special importance that the building and the family which lived there have, IPM (Institution for the Protection of Monuments) in Peja in 2002 had listed the house. After the necessary preliminary analysis it was decided that emergency intervention process of the building to be focused on the roof as most amortized - destroyed part of the building. Stability of the roof was considerably weakened, and this was mostly affected by the age of the building and also external environmental factors. A part of the main roof beams were rotten and a large part of traditional roof tiles were highly damaged.

Objekti: Kulla Kukleci
Vendi: Isniq, Deçan

Kulla e Kuklecëve e ndërtuar prej gurit me dÿshekllëk të drurit që njihet si tipi më i vjetër i kullës së Rrafshit të Dukagjinit. Kulla është ndërtuar me funksion banimi dhe si e tillë ka shërbyer tërë kohën, që do të thotë se funksioni i banimit nuk është ndërruar asnjëherë.

Edhe pse të gjitha punimet rreth restaurimit të kësaj kulle kishin përfunduar në vitin 2002, në vitet e fundit në shtëpi ishin shfaqur disa probleme serioze teknike. Problemet vinin nga pjesa e kulmit, për shkak të rrjedhjeve të ujit gjatë të reshurave atmosferike. Shtresa hidroizoluese nën tjegulla ishte dëmtuar prej kohësh për shkak të cilësisë së dobët dhe për shkak të ndikimeve atmosferike në të (temperaturat e larta të verës). Dëmtime ka pasur edhe tek tjegullat tradicionale-qeramidhet.

Procesi i implementimit të projektit në kulm ka filluar në fillim të muajit qershor të vitit 2010 dhe ka përfunduar në fund të po atij muaji. Punimet në objekt kanë filluar me largimin e tjegullave ekzistuese, largimin e shtresës së vjetër hidroizoluese e cila ka qenë mjaft e dëmtuar si dhe pastrimin e sipërfaqes së kulmit. Më pas është bërë shtruarja e shtresës së re hidroizoluese me një material të ndryshëm nga ai i ekzistues dhe i cili ka veti shumë më të mira hidroizoluese sesa çfarë është përdorur më parë. Të gjitha tjegullat e dëmtuara (thyerë) janë zëvendësuar me tjegulla tjera me cilësi dhe formë të njëjtë me ato ekzistuese. Shtresa e dërrasave nën tjegulla nuk është zëvendësuar për shkak se nuk ka pasur nevojë për një veprim të tillë. Vetëm në disa pjesë të caktuara është bërë riparimi i tyre për shkak të dëmtimit që kishin pësuar nga ndikimet e jashtme atmosferike.

Objekat: Kulla Kukleci
Mesto: Isniç, Deçane

Kukleci Kula sagrađena je ođ kamena i sa drvenim đušeklukom i poznat je kao najstarija vrsta Kula u ravnici Metohije. Ova kula podignuta je za stambenu funkciju i kao takva je sluđila svo vreme što znaçi da njena stambena funkcija nikad nije promenila.

Iako se svi restauratorski rađovi u Kuli završeni 2002 godine, u ovom objektu neđavno su se pojavili neki ozbiljni tehnički problemi. Problemi su nastali iz krova, zbog curenja vode tokom pađavina. Hidroizolacioni sloj ispod crepa je ođavno oštećen zbog lošeg kvaliteta i spoljnih uticaja na njemu (visoke temperature tokom leta). Takođe su bile vidljive štete na tradicionalne glinene crepove.

Proces implementacije projekta počeo je početkom juna 2010 i završena krajem istog meseca. Rađovi u objektu počeli ukklanjanjem postojećih crepova i starog hidroizolacionog sloja, koji je bio prilično oštećen, i čišćenjem površine krova. Zatim primenjen je novi hidroizolacioni sloj sa potpuno drugim materijalom u odnosu na postojeći, koja je bolje vodootporne kvalitete ođ one prethodnog. Svi oštećeni (polomljeni) crepovi zamenjeni su sa drugim ploćicama istog oblika i osobinama postojećih. Sloj drvenih gređa pođ crepom nije bio zamenjen pošto za takve promene nije bilo nikakve potrebe. Popravljeni su samo oni u pojednim delovima zbog spoljnog uticaja.

Building: Kukleci Kulla
Place: Isniq, Deçan

Kukleci kulla is built out of stone with wooden dÿshekllëk, known as the oldest type of kulla in plateau of Dukagjini (Rrafshi i Dukagjinit). It was built for residential function and as such has served all the time, which means that the residential function has never changed.

Although all restoration works of kulla were completed in 2002, recently in the building some serious technical problems have appeared. The problems came from the roof, due to leakage of water during rainfalls. Waterproofing layer under the tiles has been damaged long time ago, because of poor quality and environmental effects on it (high temperature during summer). There were also visible damages of traditional roof tiles-qeramidhet.

The implementation process of the project began in early June 2010 and was completed at the end of the same month. The works in the building begun removing existing tiles and old waterproof layer which was quite damaged and cleaning of roof surface. Then a new waterproofing layer was applied with different material comparing to existing one, which has better waterproof qualities than the previous hađ. All damaged (broken) tiles were replaced with other tiles with the same shape and attributes to the existing ones. The layer of boards under the roof tiles was not replaced because there was no need for such change. They were repaired only in certain parts because of external environmental effects.

Objekti: Kulla e Tahir Baqës
Vendi: Dranoc, Deçan

Fshati Dranoc gjendet në pjesën perëndimore të Kosovës, në anën e djathtë të magjistrales Deçan-Gjakovë. Dranoci është një fshat i vogël me 191 shtëpi dhe rreth 1000 banorë dhe karakterizohet me kompleksin e kullave që është i vetmi i mbijetuar në Kosovë. Kulla e Tahir Baqës karakterizohet me një rëndësi të veçantë si në aspektin historik po ashtu edhe në atë arkitektonik. Të gjitha muret perimetrike të kullës janë ndërtuar me guri natyral, në kënde është përdorur guri i latuar. Ndërkaq druri ishte nga gështenja, pra i gjithë materiali ishte vendor. Ndërtimi i kullës kishte zgjatur disa vite dhe është ndërtuar nga një mjeshtër i njohur nga rajoni i Dibrës. Gjendja ekzistuese e objektit para restaurimit në përgjithësi ishte kritike. Intervenimet emergjente ishin të domosdoshme sepse struktura mbajtëse e kulmit ishte në gjendje jo të mirë, tjegullat e dëmtuara, oxhaqet ishin jofunksionale, pjesa më e madhe e tavanit të katit të odës mungonte. Pas analizave të shumta rreth qasjes së intervenimit në këtë objekt dhe pas arritjes së marrëveshjes me institucionet përkatëse dhe me pronarët, në korrik të vitit 2010 është intervenuar në pjesët e dëmtuara. Implementimi është përqëndruar kryesisht në pjesën e kulmit si pjesa më e dëmtuar e objektit. Pjesa e kulmit është riparuar në tërësi dhe shumica e elementeve mbajtëse të tij janë zëvendësuar duke përfshirë edhe tjegullat. Në parim është bërë largimi i materialeve të dëmtuara si e tjegullave ekzistuese, dërrasave të kalbura nën tjegulla dhe mahitë kryesore. Po ashtu janë riparuar edhe oxhaqet në pjesën e jashtme mbi kulm duke bërë suvatimin me llaq gëlqeror. Në fund është bërë edhe pastrimi i objektit duke e përfunduar në këtë mënyrë edhe fazën e I-rë të intervenimit emergjent në këtë kullë.

Objekat: Kula Tahira Baćaja
Mesto: Dranoc

Selo Dranoc nalazi se na zapadnom delu Kosova, sa desne strane glavnog puta Dećane-Đakovica. Dranoc je malo selo sa 191 kuća i oko 1,000 stanovnika. Odlikuje se kompleksom Kula, jedini koji je preživio na Kosovu. Baćaj (Baćaj) Kula je objekat od velikog istorijskog i arhitektonskog značaja. Svi ograđni zidovi građeni su od prirodnog kamena dok se za uglove korišćen klesano kamenje. Za izgrađnju Kule koristilo se i drvo kestena. Proces izgrađnje trajao je nekoliko godina i to od strane poznatog majstora iz Debarskog okruga. Zgrada, generalno, bila je u teškom stanju, a najveća šteta je bila na krovu. Stanje objekta pre restauracije ocenjena je na sledeći način: primarna struktura krova je bila u veoma kritičnom stanju (većina drvene strukture bila trula), crepovi veoma stara i dosta oštećena, dimnjaci van funkcije, većina plafona gostinske sobe (oda) je nedostajalo. Nakon analize za pristup intervencije u ovaj objekat i nakon postizanja sporazuma sa relevantnim institucijama i vlasnicima, jula 2010 godine intervenisalo se u većini oštećenih delova. Proces implementacije projekta fokusiran pre svega na krovu, kao najviše oštećeni deo objekta. Krov je potpuno obnovljen i većina njenih nosećih elemenata su se zamenila, uključujući i crep. Sve glavne podrške krova- gređe su uklonjeni i većina njih zamenjena novim gređom od drveta divljeg kestena. Dimnjaci su popravljani takođe, dok njihovi spoljašni delovi na krovu malterisani krečnjakom. Na kraju zgrada je očišćena i time završena i I-va faza hitne intervencije u ovoj Kuli.

Building: Tahir Baqi's Kulla
Place: Dranoc

Village Dranoc is located on the western part of Kosovo, on the right side of the Deçan-Gjakova main road. Dranoc is small village with 191 houses and about 1000 inhabitants. It is characterized by a complex of Kullas, the only one which survived in Kosovo. Baćaj kulla is a building of a great historical and architectural. All perimeter walls were built out of natural stone, while in the corners were used carved stones. Chestnut wood was used in the kulla too. The building process lasted several years, while it was done by the well known Dibra region craftsman's. The building generally was in a critical condition, the largest damages were on the roof. The situation of the building before restoration was assessed as follows: primary structure of the roof was in very critical condition (most of the beams were rotten), the tiles were very old and quite damaged, chimneys were out of work, most of the oda's ceiling was missing. After analyses over intervention approach in this building and after reaching agreement with relevant institutions and owners, on July 2010 it was intervened in its most damaged parts. The project implementation process is focused mainly on the roof as the most damaged part of the building. The roof is completely repaired and most of its supporting elements are replaced including roof tiles. All the main supporting roof beams- rafters are removed and most of them are replaced with new beams of chestnut wood. Chimneys are repaired as well, their external part on the roof is plastered with limestone mortar. At the end the building was cleaned thus finishing the phase I of emergency intervention in this Kula.

Objekti : Kulla e familjes Shehu
Vendi: Junik

Kulla e Shehut i takon variantit të kullës me tre etazhe me kombinim të dyshekllekut të drunjtë dhe atij të gurtë, muret e të cilit dalin jashtë nga muret perimetrike, kurse përbëhet prej ahurit në përdhese, banesës, përkatësisht të qilerit dhe koridorit në kat, dhe dhomës së miqve e divanhanës në etazhin e fundit. Është ndërtuar me gurë të thyer dhe pjesërisht të latuar, kurse mbulesë ka tjegullën mbi pullazin katërujorë.

Për shkak se objekti ka pësuar dëme të mëdha në luftën e fundit të vitit 1999, struktura, para se të fillonin punimet restauruese, ishte e mjerueshme. Nga kulla kishin mbetur vetëm katër muret e jashtme të tij me dëmtime tejet evidente në pjesë të ndryshme. Njëri prej këndeve të objektit mungonte tërësisht. Objekti kërkonte një trajtim urgjent në mënyrë që të konservohej edhe me tej ajo çfarë kishte mbetur nga kjo kullë e cila konsiderohej me vlera të veçanta historike dhe arkitektonike.

Me propozimin e zyrës për kulturë, rini dhe sport i Komunës së Junikut dhe në marrëveshje me pronarët e kullës, në shtator të vitit 2010 janë realizuar disa punime restauruese (faza e I-rë) për restaurimin dhe konservimin e këtij objekti.

Punimet në fillim ishin përqëndruar në muratimet me gur në pjesët e objektit ku kishte dëmtime më të mëdha duke filluar nga këndi jugperëndimor i objektit. Në këtë pjesë po ashtu është rikthyer edhe dera me hark. Hapja e derës është ekzekutuar me gur të kuq të siguarur në afërsi të Junikut. Procesi ka vazhduar me realizimin e konstruksionit meskatës, ndërsa ka vazhduar me realizimin e konstruksionit të kulmit të mbuluar me tjegulla.

Objekat: Shehu Kula
Mesto: Junik

Shehu Kula spada u tip tri-etazhnik kula kombinovanim drvenim i kamenim dušeklukom sa židovima koji izviru iz ogradnih židova koju čine staja u prizemlju, stambeni deo - odnosno podrum i predsoblje na prvom spratu, gostinske sobe i divanhane na poslednjem spratu. Kula je podignuta od izrezanih i delom isklesanim kamenjem dok četvoro-bočni krov je prekriven crepom.

Zbog pretrpelih velikih oštećenja tokom rata 1999 godine struktura objekta pre restauratorskih radova bila veoma loša. Od Kule ostala su samo četiri spoljašna zida sa evidentnim razaranjima u pojedinim delovima. Jedan od uglova zgrade potpuno nedostaje. Takođe, drveni i kameni dušekluci nedostaju. Neke od karakterističnih prozora sa kamenim svodovima su oštećena a na mnogo od njih nedostajuje kameni svod. Objektu su potrebni hitni radovi kako bi se dalje sačuvalo ono što je ostalo od ove Kule koja je ocenjena kao objekat sa posebnim istorijskim i arhitektonskim vrednostima.

Na osnovu predloga iz Kancelarije za Kulturu, Omladinu i Sport, Opština Junik, i u dogovoru sa vlasnicima Kule, septembra 2010 godine izvršene su nekoliko restauratorskih radova (faza I) za restauraciju i konzervaciju ovog objekta.

U početku radovi su usmereni na kamene površine zidina u onim delovima sa više štete, počev od jugozapadnog ugla zgrade. U ovom delu takođe su postavljena ponovno vrata sa svodom. Otvor vrata dovršeno je crvenim kamenjem pronadenih u blizini Junika. Proces je potom nastavljen obnavljanjem osnovne drvene podne (međuspratne) konstrukcije, takođe i realizaciju nove konstrukcije krova pokriven crepom.

Building: Shehu Kulla
Place: Junik

Shehu Kulla belongs to three stories prototype of kullas with combined wooden and stone Dyshekllek, whose walls arise out of perimeter walls, while consists of stable on the ground floor, housing part, respectively cellar and hallway on the first floor, guestroom and divanhane on the top floor. It was built from cut and partially carved stones, while the four sided roof is covered with tiles.

Because the building suffered and was heavily damaged in the war of 1999, its structure before restoration works started was miserable. From the kulla remained only four perimeter walls with evident devastation in different parts. One of the building corners was completely absent. Also, wooden and stone dyshekllek were missing. Some characteristic windows with stone arches were damaged, many of them stone arches were missing.

The building required an emergency treatment in order to further conserve what has remained from this kulla, which was rated with special historical and architectural values.

Based on the proposal from the Office of Culture, Youth and Sport, Municipality of Junik and in agreement with kulla owners, on September 2010, several restoration works (phase I) for restoration and conservation of this building were done.

Initially, works were focused on wall stonework at those parts with more damages, beginning from the southwestern corner of the building. In this part also the door with arch was reinstated. Door opening was executed by red stones found near Junik. The proces continued with the reinstating of the primary wooden floor construction, and also realization of the new roof construction and the covering of it with the roof tiles.

Seminari “ Gëlqerja dhe Guri në Restaurim”
23 - 24 nëntor 2010

Seminar “Kreč i Kamen u Restauraciji”
23 - 24 Novembar 2010

Seminar “Lime and Stone in Restoration”
23 - 24 November 2010

Këshilli i Kosovës për Trashëgimi Kulturore
Savet Kosova za Kulturno Nasledje
Kosovo Council for the Cultural Heritage

CH
WB
Cultural
Heritage without Borders
KULTURNIY UYAN GRANISER

Bazuar në planin operativ për vitin 2010 dhe përmes zbatimit të aktiviteteve të planifikuara, Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB) ofroi trajnim të drejtpërdrejtë teorik dhe praktik për profesionistë në lidhje me sfidat e veçanta në mbrojtjen e trashëgimisë ndërtimore. Kjo ishte plotësuar me vlerësimin e nevojave nga Institutet Rajonale për Mbrojtjen e Monumenteve, arkitektët, studiot e arkitekturës, kompanitë e restaurimit, studentët dhe mjeshtrit.

Nëpërmjet këtij procesi CHwB ishte në gjendje të punojnë në mënyrë paralele, duke kombinuar aktivitetet e restaurimit në terren me trajnimin e grupeve të interesit. Restaurimet dhe ndërhyrjet emergjente lehtësuan këtë proces në shkallë të madhe, duke siguruar një terren testimi për tema e teknika të veçanta që u shtelluara në çdo rast, njëherësh ishte edhe një mundësi e mirë për të vëzhguar dhe për të zgjidhur probleme në terren.

Ngritja e vetëdijes për përdorimin e duhur të zejeve tradicionale, aftësive dhe materialeve ishte një komponent i rëndësishëm i këtij projekti. Komunitetet lokale kanë qenë në gjendje që lehtë të aplikojnë dhe praktikojnë njohuritë teknike që u janë dhënë, dhe si i tillë mund të shihet si një aset i çmuar ekonomik. Lidhur me këtë CHwB ka inkurajuar prodhuesit vendas për të prodhuar dhe promovuar materialet tradicionale, në mënyrë që restaurimet nga vetë pronarët mund të jenë efikase në çilësi dhe kosto.

Na osnovu Operativnog plana za 2010 godinu kao i kroz realizaciju predviđenih aktivnosti, Kulturno Nasleđe bez Graniča (CHwB) obezbedila neposrednu teorijsku i praktičnu obuku za stručnjake u vezi određenih izazova u zaštiti izgrađenog nasleđa. Ovo je bilo dopunjeno procenom potreba regionalnih Zavoda za Zaštitu Spomenika, arhitekata, arhitektonske prakse, firmi za restauraciju, studenata i zanatlija.

Kroz ovaj proces CHwB bio u mogućnosti da radi uporedo, kombinujući restauracijske aktivnosti na terenu sa obukom ovih ciljnih grupa. Restauracija i hitne intervencije omogućili ovom procesu veći obim, pružajući poligon o specifičnim temama i tehnikama koja su bila razvijena u svakom od slučajju, ali je takođe bila dobra prilika da se na liču mesta posmatraju i rešavaju problemi.

Podizanje svesti za adekvatno korišćenje tradicionalnih zanata, veština i materijala bila glavna komponenta ovog projekta. Lokalne zajednice bile u mogućnosti da lako primenjuju u praksi tehničko znanje koje im se pružilo i kao takav može se posmatrati kao dragocen ekonomski resurs. U vezi ovoga iz CHwB-a ohrabрили su lokalne proizvođače o proizvodnji i promovianju tradicionalnih materijala tako da restauracije od strane vlasnika mogli biti isto tako efikasni kako u kvalitetu tako i u čeni.

Based on the Operational Plan for 2010, and through the implementation of planned activities, Cultural Heritage without Borders (CHwB) provided direct theoretical and practical training to professionals concerning particular challenges in the safeguarding of built heritage. This was supplemented by the needs assessment of regional Institutes for the Protection of Monuments, architects, architectural practices, restoration companies, students and craftsmen.

Through this process CHwB was able to work in parallel, combining restoration activities in the field with training of these target groups. The restorations and emergency interventions facilitated this process at the larger scale, providing a testing ground for specific themes and techniques that were developed in each case, but was also a good opportunity to observe and resolve problems on site.

Raising awareness for the appropriate use of traditional crafts, skills and materials was a major component of this project. Local communities have been able to easily apply and practice the technical knowledge that has been handed down, and as such can be seen as a valuable economic asset. Related to this CHwB have also been encouraging local manufacturers to produce and promote traditional materials, so that restorations by the owners themselves could be as efficient in quality and cost.

Projekti i Konservimit të Kalasë së Vushtrrisë

Projekat Konservacija Tvrđave u Vučitrnu

Projeçt for the Conservation of Vushtrri Castle

Qëllimi i këtij projekti është të mbështesë ruajtjen dhe mbrojtjen e Kalasë së Vushtrrisë, një vendi të rëndësishëm kulturor dhe historik që gjendet në qendër të qytetit të Vushtrrisë, për të siguruar qasjen dhe përdorimin nga ana e publikut si dhe për të mbështetur mbrojtjen e vazhdueshme të këtij monumenti të paraparë me ligj. Projekti është zhvilluar në këto 3 shtylla:

1. Mbrojtje emergjente të mureve të kalasë, të cilat janë në një gjendje tmerrësisht të rëndë dhe që paraqesin rrezik për këmbësorët në qytet. Këto masa fillestare aktualisht në ndërtim e sipër e që do të ofrojnë siguri për gërmime të ardhshme, kërkime dhe konzervimin e Kalasë. Ajo do t'i mbrojë kalimtarët e rastit, të shërbejë si një bazament për skeleri në punët a ardhshme të konzervimit si dhe si një hapësirë publike për ekspozita.
2. Ngritja e vetëdijes për historinë shumëdimensionale dhe të larmishme kulturore të Kalasë dhe të Vushtrrisë nëpërmjet angazhimit të shoqërisë civile – sidomos fëmijëve dhe të rinjve – në punëtori, prezantime dhe ekspozita.
3. Hartimi i Udhëzimeve për zhvillim në dhe përreth Kalasë në krahasim me peizazhin më të gjerë të trashëgimisë kulturore në qytetin e Vushtrrisë dhe në fshatrat përreth. Këto do të ndihmojnë për të mbrojtur vlerat thelbësore të Kalasë – karakteristikat arkitektonike, materiale dhe teknologjike përbrenda kontekstit të vendndodhjes dhe të strukturës e shprehur përmes modeleve dhe përkufizimeve urbane.

Cilj ovog projekta jeste pružanje podrške očuvanju i zaštiti Tvrđave u Vučitrnu, kulturološki važne historijske lokacije koja se nalazi u centru grada Vučitrn, kako bi se obezbedila pristupačnost i korišćenje od strane javnosti i podrške pokrenute zaštite ovog spomenika predviđen zakonom. Projekat je zasnovan oko 3 stuba:

1. Hitna zaštita zidova Tvrđave koja se nalaze u ozbiljno stanje zapuštenosti i predstavljaju ozbiljnu opasnost za pešake u gradu. Ove prve mere trenutno su u izgradnji i obezbediće buduće radove iskopavanja, istraživanja i konzervacije tvrđave. To će zaštititi prolaznike, delovati kao baza za građevinske skele u kasnijim konzervacijskim radovima kao i javni prostor za izložbe.
2. Podizanje svesti o višeslojnu i raznoliku kulturnu istoriju Tvrđave i Vučitrna kroz angazovanje civilnog društva – naročito dece i omladine – u radionicama, prezentacijama i izložbama.
3. Kreiranje Smerniča za razvoj u i oko zamka u odnosu na širi pejzaž kulturne baštine u grad Vučitrnu i okolna sela. Ovi će pomoći u zaštiti osnovnih vrednosti Tvrđave – njenim arhitektonskih, materijalnih i tehnoloških osobina unutar konteksta svoje lokacije i strukture kao što je izraženo kroz uzorke i merila urbanistike.

The purpose of this project is to support the preservation and protection of Vushtrri/Vučitrn Castle, a culturally important historic site located in the center of Vushtrri/Vučitrn town, in order to ensure accessibility and usage by the public and to support the ongoing protection of this monument that is foreseen by law. The project has been created around 3 pillars:

1. Emergency Protection of the Castle walls, which are in a serious state of disrepair and pose a danger to pedestrians in the city. These first measures are currently under construction provide for future excavations, investigations and conservation of the Castle. It will protect to passers-by, act as a base for scaffolding in later conservation work, and a public space for exhibitions.
2. Raising awareness of the Castle's and Vushtrri/Vučitrn's multilayered and diverse cultural history through engaging civil society – especially children and youth – in workshops, presentations and exhibitions.
3. Creating Guidelines for development in and around the Castle, in relation to the wider cultural heritage landscape in Vushtrri/Vučitrn town and its surrounding villages. These will help to protect the core values of the Castle – its architectural, material and technological characteristics within the context of its place and setting as expressed through urban patterns and scales.

Punët restauruese dhe konservuese në kishën Shën Shpëtimtari

Radovi restauracije i konzervacije u crkvi Svetog Spasa

Restoration and conservation works in Saint Saviour church

Kisha gjendet në Prizren, në pjesën më piktoreske të lagjës Nënkalaja. I përket besimit ortodoks dhe është e ndërtuar kah fillimi I shek. XIV-të (kapella) dhe shek. XX-të (muret e kishës). Në vitin 2010 CHwB nënshkroi një marrëveshje bashkëpunimi me “Patrimoine Sans Frontieres” dhe në qershor të vitit 2010 mori përsipër implementimin e punimeve restauruese dhe konservuese, duke u bazuar në programin restaurues. Proçesi i restaurimit zgjati nga muaji qershor 2010 deri në fillim të muajit shtator 2010. Ky projekt është menagjuar nga UNESCO, gjegjësisht financuar nga qeveritë franceze dhe gjermane gjatë konferencës së donatorëve për Kosovën, të mbajtur në Paris të vitit 2005.

Punët të cilat janë kryer në objekt janë të karakterit konzervues, gjithmonë duke u mbështetur në teknikat tradicionale të përpunimit. Në kapellë janë trajtuar muret e jashtme prej tullave; është realizuar konstruksioni i drurit në brendi, ndërsa kulmi prej plumbi është kontrolluar dhe në disa pjesë janë kryer edhe riparime të vogla. Në pjesën e kishës, muret perimetrike janë pastruar nga llaqi i çimentos dhe janë trajtuar me llaq gëlqeror, disa pjesë të dëmtuara janë plotësuar me material dhe teknikë të ngjajshme të strukturës së ndërtuar ndërsa tregullat tradicionale mbi këto mure, të cilat në masë të madhe kanë munguar janë zëvendësuar me të reja, me qëllim të mbrojtjes së mureve nga reshjet atmosferike.

Ova çrkva se nalazi u najslikovitijem delu naselja Potkalaje u Prizrenu. Crkva pripada pravoslavnoj baštini a izgrađena je početkom XIV veka (Kapela) i XX veka (zidovi çrkeve). U 2010 godini CHwB je potpisao sporazum o saradnji sa “Patrimoine Sans Frontieres”, dok su u junu 2010 preuzeli realizaciju radova restauracije i konzervacije na osnovu programa restauracije. Proçes restauracije trajao je od juna 2010 do početka septembra 2010 godine. Ovaj projekat je rukovođen od strane UNESCO-a, odnosno preko financije vlade Francuske i Nemačke iz Donatorske Konferencije za Kosovo, održane u Parizu 2005 godine.

Radovi izvedeni u ovom objektu su bili konzervacijskog karaktera i uvek oslanjajući se na tradicionalne tehnike obrade. Tretirana je spoljašnjost zidova od opeke kapele i u unutrašnjost sprovedene konstrukcije od drva, dok olovom pokriveni krov je prvo proveren pa onda sprovedene manje popravke u nekim delovima iste. Ogradni zidovi çrkeve su očišćeni od çementa i tretirani kreçnim malterom. Neki od oštećenih delova su punjeni materijalom i tehnikom slične strukturi zgrade dok tradicionalne ploče na ovim zidovima, koji su bili odsutni u velikoj meri, zamenjeni novim u cilju zaštite zidova od padavina.

This Church is situated in Prizren, in the most scenic part of Nënkalaja quarter. It belongs to the Eastern Orthodox heritage and it was built in the beginning of the XIV century (the Chapel) and in XX century (the walls of the church). In 2010 CHwB has signed an agreement of cooperation with “Patrimoine Sans Frontieres”, while in June of 2010 assumed the implementation of restoration and conservation works, based on the restoration program. The process of restoration lasted from June 2010 until the beginning of September 2010. This project is managed by UNESCO, respectively funded by the French and German governments during the Donors' Conference for Kosovo, held in Paris in 2005.

The works performed at this facility were of the conservation character and always relying on the traditional techniques of processing. The exterior of the Chapel's brick walls were treated and the wooden constructions mounted inside; while the lead-covered roof had been checked and minor repairs carried out in some parts of it. The perimeter walls of the church were cleaned off the cement and treated with limestone mortar. Some damaged parts were filled with material and techniques similar to the building's structure while traditional tiles on these walls, which in large extent were absent, were replaced with the new ones in order to protect the walls from precipitation.

Punëtorja “Një vend për Adin”
2 - 5 shtator 2010

Radioniça “Mesto za Adija”
2 - 5 septembar 2010

Workshop "A plaçe for Adi"
2 - 5 September 2010

"Kam nevojë për një vend ku unë mund të kaloj ditën, të takej miqtë, lexoj libra dhe përdor internetin. Ndoshta është e pamundur, por është e vetmja dëshirë që kam "- Adi

"Treba mi mesto gde mogu da provedem dan, sreći se sa prijateljima , pročitam knjige i koristim internet . Možda je to nemoguće, ali je jedina želja koju imam "- Adi

"I need a plaçe where I can spend the day, meet friends, read books and use the internet. Perhaps it may be impossible, but it is the only wish I have" - Adi

Adi Morina është 17 vjeç dhe vuan nga distrofia muskulare, një sëmundje e humbjes së muskujve që do të thotë se ai mbështetet tek një karrocë e motorizuar për të lëvizur. Ai jeton me familjen e tij tetëanëtarësh në Dujakë, një fshat i vogël me rreth 200 banorë në komunën e Gjakovës, ndërkaq edhe pse e përfundoi shkollën fillore ai nuk vijon shkollën e mesme për shkak se atij do t'i duhej një lloj i përshtatshëm i transport dhe kujdes i përditshëm, të cilën familja e tij nuk mund ta përballojë.

Familja jeton në një shtëpi njëkatëshe pranë kullës dykatëshe të shekullit 18 e çila është në pronësi të gjyshit të Adit, Xha Rexha, i cili në 92 vitet e tij, ka gjithashtu probleme të lëvizshmërisë. Dëshira e tij është për të parë kullën, si një vend i kujtimeve të tij, të vihet përsëri në përdorim në dobi të nipërit e tij.

Kulla ishte në një gjendje të dobët dhe CHwB-ja zhvilloi pastrimin fillestar të vendit dhe punët e ndërhyrjes emergjente në strukturën e jashtme gjatë një punëtorie të konservimit në verën e vitit 2010 për të parandaluar degradimin e mëtejshëm. (shih faqe 26 për më shumë informata).

Temat e kësaj punëtorie specifike u përqëndruan në qëndrueshmërinë dhe në qasjen e kufizuar në renovimin dhe mirëmbajtjen e kullës në Dujakë. Kjo ishte një mundësi për studentët e vitit të fundit dhe të posadiplomuarit nga një sërë fushash profesionale, si dhe nga universitete të ndryshme të Evropës, për të mësuar rreth ideve dhe teknikave të reja që mund të rrisin shfrytëzueshmërinë e objekteve të trashëgimisë për jetë bashkëkohore. Pjesëmarrësit ishin nga fushat e arkitekturës, inxhinierisë elektrike, dizajnit urban, psikologjisë dhe të konservimit; dhe secili sollti një bollëk të eksperiencës dhe të mendimeve në tryezë të çilat u bënë pjesë e kritikave, argumentimeve dhe të mbrojtjes me qëllim të arritjes së një konsensusi. Punëtorja ishte një mundësi e vlefshme për pjesëmarrësit për të kuptuar faktorët më afatgjatë të ndryshimit dhe të banimit në ndërtesat e trashëgimisë, si dhe siguroi një pikënisje e mirë për punë të mëtejshme arsimore dhe ndërgjegjësimin rreth projektimit të qëndrueshëm në Kosovë.

Adi Morina ima 17 godina i boluje od mišićne distrofije, bolesti gubljenja mišićnih funkcija što znači da se oslanja na motorizovana količa za kretanje. Živi sa porodičom od osam članova u Dujaku, malom selu od oko 200 ljudi u opštini Đakovica, i iako je završio osnovnu školu ne pohađa nastavu u srednju školu jer bi za to njemu bilo potrebno adekvatan prevoz i svakodnevna nega, koje njegova porodiča ne može priuštiti.

Porodiča živi u jednospratnoj kući pored dvospratne Kule iz 18 veka koja je u vlasništvu Adijevog dede, čika Redže, koji u 92 godini, takođe ima teškoće u kretanju. Njegova želja je videti Kulu, mesto svojih uspomena, bude vraćena u funkciju za dobrobit svojih unučadi.

Kula je bila u lošem stanju i iz CHwB-a preduzeli su početna čišćenja lokacije i radove hitne intervencije na spoljašnosti strukture tokom radionice konzervacije u leto 2010 godine, kako bi se sprečilo dalja degradacija. (vidi stranicu 26 za više informacija).

Teme ove specifične radionice usredsledila su se na održivost i pristup za osobe sa invaliditetom u obnovi i održavanju Kule u Dujaku. To je bila prilika za studente završnih godina i diplomce iz različitih stručnih oblasti, kao i različitih univerziteta širom Evrope, da se upoznaju sa novijim idejama i tehnikama koje mogu poboljšati korišćenje zgrada baštine za savremeni život. Učesnici su bili oni sa iskustvom u oblasti arhitekture, elektrotehnike, urbanog dizajna, psihologije i konzervacije; i svaki od njih doneli bogata iskustva i mišljenja na sto koje su bile podvrgnute kritički, raspravljana i odbranjena u cilju postizanja konsenzusa. Radionica je bila jedinstvena prilika za učesnike za razumeti razmatranja za duži rok u menjanju i nastanjivanju zgrade kulturne baštine, i obezbedilo dobru polaznu tačku za dalji obrazovni rad i svesti oko održivog planiranja na Kosovu.

Adi Morina is 17 years old and suffers from Muscular Dystrophy, a muscle wasting disease that means that he relies on a motorized wheelchair to move around. He lives with his family of eight in Dujaka, a small village of approximately 200 people in the Municipality of Gjakova/Djakoviča, and although he finished elementary school he does not attend high school because he would need adequate transportation and daily care, which his family cannot afford.

The family live in a single storey house next to a two storey 18th century kulla which is owned by Adi's grandfather, Uncle Rexha, who, at 92, also has mobility problems. His desire is to see the kulla, as a place of his memories, brought back into use for the benefit of his grandchildren.

The kulla was in poor repair and CHwB undertook initial site clearance and emergency intervention work to the external structure during a conservation workshop in summer 2010 to prevent further degradation (see page 26 for more information).

The themes of this specific workshop focused on sustainability and disabled access in the renovation and upkeep of a kulla in Dujaka. It was an opportunity for final year students and recent graduates from a variety of professional fields, and from different universities across Europe, to learn about new ideas and techniques that can enhance the use of heritage buildings for contemporary life. The participants had backgrounds in architecture, electrical engineering, urban design, psychology and conservation, and each brought a wealth of experience and opinions to the table which were critiqued, argued and defended in order to reach a consensus. The workshop was a valuable opportunity for the participants to understand the longer term considerations of altering and inhabiting heritage buildings, and provided a good starting point for further educational work and awareness of sustainable design within Kosovo.

Turneu Kulturor 2010

Turneja Kulture 2010

Tour de Culture 2010

Rreth 400 çiklistë dhe pjesëmarrës jo-çiklistë iu bashkuan “Turneut Kulturor '10” të dielën, 19 shtator. “Turneu Kulturor” është pjesë e festimeve të Javës së Mobilitetit Evropian dhe Ditët e Trashëgimisë Evropiane në Kosovë, pasi që njëkohësisht promovon si trashëgiminë kulturore ashtu edhe mobilitetin e qëndrueshëm me një atmosferë të veçantë festive.

Qëllimi i përgjithshëm i “Turneut Kulturor” ishte promovimi i trashëgimisë së përbashkët kulturore në Kosovë si një mjet për pajtim dhe të turizmit kulturor, përmes promovimit të një mënyre të shëndetshme të transportit, e cila do të luajë një rol të rëndësishëm në krijimin e një kulture të re për lëvizjen urbane në Kosovë.

Këtë vit “Turneu Kulturor” filloi në Prizren nën moton e Javës Evropiane të Mobilitetit: “Udhëto mençur, jeto më mirë”. Çiklistët shijuan performancën e vallëzimit plot hare në sheshin me diell të “Lidhjes së Prizrenit” ku mëpastaj vizituan qendrën e qytetit dhe pjesën e vjetër të qytetit të Prizrenit, e cila ishte e mbyllur për trafikun e makinave për kënaqësinë e të gjithë banorëve dhe vizitorëve. Pastaj, i gjithë grupi prej më shumë se 300 çiklistëve, i përbërë nga meshkuj dhe femra, nga 6-60 vjeç, vendorë dhe ndërkombëtarë – u nisën për të zbuluar natyrën e bukur të vendit nga Prizreni në Mamushë, dhe më tej për në Hoçë të Madhe, duke shfrytëzuar kryesisht shtigjet e drejtpërdrejta nëpër fusha të lira nga veturat si dhe të rrugëve dytësore nëpërmes fshatrave të vogla, pyjeve, arave dhe vreshtave.

Rreth 20 për qind e pjesëmarrësve të Turneut të këtij viti ishin nga komuniteti serb, nga të cilët 40 pjesëmarrësit nga Hoça e Madhe morrën pjesë aktivisht në përgatitjen dhe implementimin e edicionit të sivjëmë të “Tour de Culture”.

Oko 400 biçiklista i onih bez pridružili se “Turneji Kulture '10” u nedelju, 19. septembra. “Turneja Kulture” deo je manifestacije Evropske Nedelje Mobilnosti i proslave Dani Evropske Baštine na Kosovu pošto u isto vreme promovise kulturno nasleđe a i održivo kretanje, u jedinstvenu svečanoj atmosferi.

Opšti cilj “Turneje Kulture“ bila je promocija zajedničke kulturne baštine na Kosovu kao sredstvo pomirenja i kulturnog turizma kroz zdravijeg načina prevoza, koje bi imalo važnu ulogu u stvaranju nove kulture urbanog kretanja na Kosovu.

Ovogodišnja "Turneja Kulture" krenula je iz Prizrena, pod geslom Evropske Nedelje Mobilnosti: “Putuj pametnije, živi bolje”. Bičiklisti uživali su veselim izvođenjem igranka na sunčanom trgu zgarde “Prizrenske Lige“ i potom obišli čentar grada i starog dela grada Prizrena, koja je bila zatvorena za saobraćaj za zadovoljstvo svih stanovnika i posetilača. Zatim, grupa od preko 300 biçiklista, koja se sastojila od muškaraca i žena, od 6 do 60 godina, meštana i stranača, krenuli u otkrivanju divnih seoskih predela od Prizrena do Mamuše, i dalje do Velike Hoče, koristeći uglavnom neposredne i slobodne staze i sekundarne puteve kroz mala sela, šume, polja i vinograda.

Oko 20 odsto učesnika ovogodišnje turneje bili su iz srpske zajednice, od kojih 40 učesnika Velike Hoče aktivno su učestvovali u pripremi i realizaciji ovogodišnje manifestacije “Turneje Kulture”.

Around 400 cyclists and non-cyclist participants joined the “Tour de Culture '10” on Sunday, September 19th. “Tour de Culture” is part of the European Mobility Week and the European Heritage Days celebrations in Kosovo as it promotes cultural heritage and sustainable mobility at the same time, in a unique festive atmosphere.

The overall objective of Tour de Culture was promotion of common Cultural Heritage in Kosovo as a reconciliation and cultural tourism asset through healthier way of transport, which will play an important role in the creation of a new culture for urban mobility in Kosovo.

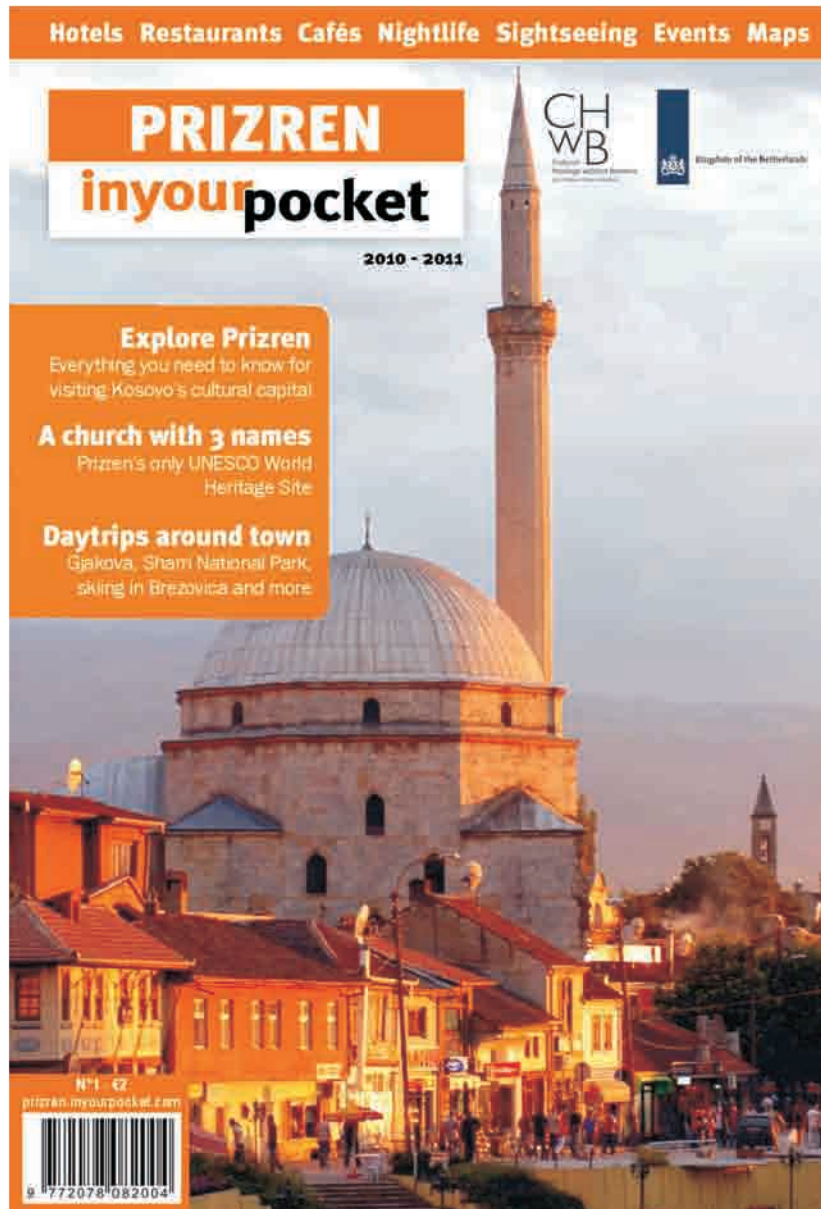
This year the Tour de Culture started in Prizren, under the European Mobility Week Motto: “Travel Smarter, Live Better”. The cyclists enjoyed cheerful dancing performances in the sunny square of the “League of Prizren” building and then toured Prizren city centre and old town, which was closed to car traffic for the pleasure of all residents and visitors. Then the entire group of more than 300 cyclists, comprising males and females, from 6 to 60 years, locals and internationals, set off to discover the lovely country side from Prizren to Mamushë/Mamuša and further to Hoça e Madhe/Velika Hoča, using mostly car free and direct field trails and secondary roads through small villages, forests, fields and vineyards.

Around 20 percent of the participants of this year Tour were from Serbian community from which 40 participants of Hoça e Madhe/Velika Hoča took active place in preparation and implementation of this years edition of Tour de Culture.

Udhërrëfytyesi turistik Prizren In Your Pocket

Gradski vodič Prizren In Your Pocket

Tourist guide Prizren In Your Pocket

inyourpocket
ESSENTIAL CITY GUIDES

CHWB
Cultural
Heritage without Borders
KULTURARV UTAN GRÄNSER

Ambassade van het
Koninkrijk der Nederlanden

Publikimi i udhërrëfyesit “Prizren In Your Poçket” ishte rezultat i punës së bërë gjatë vitit 2009 për mbledhjen e materialit për hartimin e udhërrëfyesit turistik për qytetin e Prizrenit, në bashkëpunim të ngushtë ndërmjet CHwB-së dhe kompanisë holandeze In Your Poçket dhe institucioneve lokale si: Kuvendi Komunal i Prizrenit, Instituti për Mbrojtjen e Monumenteve në Prizren, komunitetet fetare dhe OJQ-të lokale.

Prizren In Your Poçket është udhërrëfyesi turistik i parë i hartuar në gjuhën angleze dhe përmban 44 faqe, ku gjenden informata të shumta duke filluar nga informatat teknike dhe shërbyese: transporti, valuta, gjuhët zyrtare, qendrat mjekësore, akomodimi, restorantet, kafenetë dhe parqet, në ato përmbajtësore: monumentet, muzeumet, shtëpitë tradicionale, festivalet kulturore, orari i vizitave nëpër monumente dhe kushtet për pjesëmarrje nëpër festivale. Krahas qytetit të Prizrenit, për vizitorët që dëshirojnë të qëndrojnë për një kohë më të gjatë, udhërrëfyesi ofron edhe informata në lidhje me vendet afër Prizrenit që mund të vizitohen, siq janë: Parku Nacional i Sharrit, Brezoviça, Prevalla, Dragashi, Gjakova, Mamusha dhe Rahoveçi.

Udhërrëfyesi është publikuar në shtator të vitit 2010, me ç’rast është bërë edhe promovimi i publikimit dhe shpërndarja e tij nëpër institucione lokale, qendrore, dhe ndërkombëtare: Kuvendit Komunal të Prizrenit, përkatësisht Drejtorisë së Turizmit dhe zhvillimit ekonomik, Institutit për Mbrojtje të Monumenteve, Ministrisë së Kulturës, Rinisë dhe Sportit, komuniteteve fetare, OJQ-ve lokale të Prizrenit, OJQ-ve ndërkombëtare që veprojnë në Kosovë, dhe Ambasadave të shteteve të ndryshme me seli në Prishtinë. Një numër i çaktuar i kopjeve të shtypura janë në shitje nëpër pika të ndryshme të shitjes në Prizren dhe Prishtinë.

Publikacija gradskog vodiča “Prizren In Your Poçket” jeste rezultat rada tokom 2009 godine radi pripreme i prikupljanja potrebnih informacija za izradu turističkog vodiča za grad Prizren i to u tesnoj saradnji između CHwB-a i holandske kompanije In Your Poçket i lokalnih institucija kao Opština Prizren, Zavod za Zaštitu Spomenika u Prizrenu, verske zajednice i lokalnim NVO.

Prizren In Your Poçket je prvi gradski vodič pisan na engleskom jeziku i sastoji se od 44 stranića koje sadrže najrazličitije informacije, počev od tehničkih i informacijama uslužnih delatnosti: prevoz, novač i troškovi, službenim jezicima, zdravstvene ustanove, smeštaj, restorani, kafici i parkovi; pa do značajnih informacija, kao što su: spomeniči, muzeji, tradicionalne kuće, kultura i festivali, vreme poseta a i uslovi za učešće na festivalima. Pored grada Prizrena, za posetioce koji bi želeli provesti malo više vremena, vodič nudi informacije i o okolnim mestima koje mogu posetiti: Nacionalni Park Šar Planine, Brezoviça, Prevalaç, Dragaš, Đakovica, Mamuša i Orahovaç.

Prizren In Your Poçket objavljen je u septembru 2010 godine kada je i promovisana i distribuirana lokalnim, centralnim i međunarodnim institucijama: Opštini Prizren, odnosno Direkciji za Turizam i Ekonomski Razvoj, Zavodu za Zaštitu Spomenika u Prizrenu, Ministarstvu Kulture, Omladine i Sporta, verskim zajednicama, lokalnim nevladinim organizacijama, međunarodnim nevladinim organizacijama koje rade na Kosovu i ambasadama različitih zemalja sa sedištem u Prištini. U prodaji je i određeni broj štampanih primeraka u brojna prodajna mesta u Prizrenu i Prištini.

Publication of “Prizren In Your Poçket” city guide, came as a result of the work done during 2009, in order to prepare and collect the needed information for drafting the tourist guide for the city of Prizren, in close collaboration between CHwB and Dutch company In Your Poçket and local institutions, such as: Municipality of Prizren, the Institute for Protecting Monuments in Prizren, religious communities and local NGOs.

Prizren In Your Poçket, is the first English written city guide, it consists of 44 pages, where various information are gathered, starting from technical and service information: transport, money & costs, official languages, health, accommodation, restaurants, cafes and parks, to the substantial information such: monuments, museums, traditional houses, culture and festivals, visiting hours and conditions for participating to the festivals. Besides the city of Prizren, for visitors who would like to spend some more days, the guide offers information about the surrounding places which may be visited: Sharri Mountains National Park, Brezoviça, Prevalla, Dragash, Gjakova, Mamusha and Rahoveç.

Prizren In Your Poçket is published in September 2010, when it was promoted and distributed to the local, central and international institutions: Municipality of Prizren, respectively to the directorate of tourism and economic development, the Institute for Protecting Monuments in Prizren, Ministry of Culture, Youth and Sport, religious communities, local NGOs, international NGOs operating in Kosovo and to the Embassies of different countries based in Prishtina. A certain number of the printed copies are on sale through various sales points in Prizren and Prishtina.

Hulumtimi “Shtrat dhe Mëngjes”

Istraživanje “Noćenje sa doručkom”

“Bed and breakfast” research

Në përputhje me programin e tretë të planit operativ të CHwB-së, përkatësisht 'Ruajtjen dhe zhvillimin e komuniteteve lokale të Trashëgimisë nëpërmjet turizmit kulturor' u organizuan dy pjesë kërkimore të cilat përcaktuan standardet e Bed&Breakfast (B&B) të sistemit në përgjithësi dhe zbatimin e tij në Kosovë. Pjesa e parë e hulumtimit u përqendrua në përkufizimin e qasjes evropiane me përmbljedhjen e analizës kosto-përfitim për shfrytëzimin e B&B dhe pjesa e dytë është parë të ketë përcaktuar B & B qasjen në Kosovë – histori e suksesit të saj, kufizimet dhe fushat e përmirësimit.

Mbledhja fillestare e informatave ka përfunduar përmes shqyrtimit të materialit të shkruar dhe informatave të cilat arrihen gjerësisht në internet. Hapi tjetër përfshin organizimin e seminarit gjithëpërfshirës me përfaqësuesit nga grupet e ndryshme të interesit, duke përfshirë edhe përfaqësuesit e komunitetit dhe sektorit privat, B&B pronarët, organizatat e grave, zyrtarët qendror dhe lokal si dhe profesionistë të fushës. Debati i lehtësuar ka çuar në ekspozimin dhe nxjerrjen në pah të përfitimeve të mundshme të cilat rrjedhin nga ofrimi i shërbimeve të B & B si pjesë e aktiviteteve turistike. Për më tepër, prodhimi përfundimtar i raportit me shkrim ka ofruar një platformë të shkëlqyer për grupet e interesuara në dhënien e rekomandimeve të tyre lidhur me situatën ekzistuese dhe hapat e mëtejshëm të lobimit në nivelin qendror të qeverisjes.

U skladu sa treçom programom operativnog plana CHwB-a, odnosno "Očuvanje nasleđa i razvoj lokalne zajedniçe kroz kulturni turizam", organizovano je dvodelno istraživanje o definisanju standarda sistema Noćenje & Doručak (B&B) u čelini i njegova primena na Kosovu. Prvi deo istraživanja usmeren je na definisanje evropskog pristupa sa pregledom analize troškova i dobiti za primenu B&B usluga, dok drugi deo je bio da se utvrdi pristup B&B na Kosovu – primeri uspeha, ograničenja i oblasti za poboljšanje.

Kao prvo, prikupljanje informacija izvršena je kroz radni sto pregledom dostupnih pisanih materijala i široko dostupnih informacija putem Interneta. Drugi korak je uključio organizaciju završne radionice sa predstavnicima različitih grupa interesa, uključujući zajednicu i predstavnike privatnog sektora, vlasnika B&B, organizacijama žena, zvaničnike centralnih i lokalnih vlasti i stručnjaka iz struke. Debata je dovela do izlaganja potencijalnih koristi izvedenih iz ponude B&B usluga u okviru turističkih aktivnosti. Osim toga, krajnji rezultat pisanog izveštaja pružio je odličnu platformu za interesne grupe u davanju svojih preporuka o postojećem stanju i za dalje korake o lobiranju na centralnom nivou vlasti.

In-line with the third program of CHwB operational plan, namely 'Heritage preservation and local community development through cultural tourism' was organized a two-part research defining standards of Bed & Breakfast (B&B) system in general and its application within Kosovo. First part of the research focused on definition of European approach with summary cost-benefit analysis for B&B use and second part has seen to determine B&B approach in Kosovo - its success stories, limitations and areas of improvements.

Initial, information gathering was completed through desktop review of available written material and widely accessed online information. The follow on step included organising an inclusive workshop with representatives from various groups of interest, including community and private sector representatives, B&B owners, women organisations, central and local government official and field professionals. Facilitated debate has lead to expose and highlight potential benefits derived from offering B&B services as part of tourism activities. Furthermore, the final output of written report has provided an excellent platform for stakeholder groups to give their recommendations regarding the existing situation and further steps of lobbying to central level government.

Mbështetja për fuqizimin e kapaciteteve lokale me grante të drejtpërdrejta

Podrška jačanju lokalnih kapaciteta uz neposredne grantove

Support through strengthening local capacities with direct grants

---

Burimet në këtë projekt kanë pasur për qëllim nxitjen e punës së shoqërisë civile, veçanërisht për OJQ-të kulturore, me mundësi për kryerjen e projekteve të sponsorizuara nga CHwB-ja. OJQ-të kanë aplikuar për grante me projektet e hartuara nga vet ata dhe nga 25 sosh dhjetë i përbushën kërkesat për grante për vitin 2010. Rezultat i këtij bashkëpunimi ka qenë një larmi idesh që kanë për qëllim ngritjen e vetëdijes tek fëmijët dhe të të rriturit në lidhje me trashëgiminë kulturore. Organizatat e grave kanë qenë në shënjestër të veçantë për të përfutur nga këto grante. Me synim të fuqizimit të rolit të OJQ-ve kulturore në shoqëri dhe mbështetjen e zhvillimit të tyre në organizata krijuese dhe demokratike, kjo nismë i ka aktivizuar ato edhe si një lloj platforme për dialog, veçanërisht duke u fokusuar në trashëgiminë e përbashkët kulturore. Si e tillë kjo ka kontribuar për të bërë trashëgiminë kulturore të arritshme për, dhe rritjen e pjesëmarrjes së një morie grupesh. Si përfundim, kjo iniciativë ka çuar në krijimin e vendeve të punës brenda sektorit dhe ka promovuar respektin për vlerat demokratike të tilla si lirinë kulturore dhe diversitetin.

Propozimet e mbështetura janë:

1. Panairi i Artizanateve – OJQ Dera e Hapur / Open Door
2. Foto ekspozitë Etno-trashëgimia e Prizrenit, Dragashit dhe i Mamushës – OJQ Shtjefën Gjeqovi
3. Filmi i Animuar – OJQ Dea Dardaniça
4. Trajnimi për Gratë - OJQ Jefimija
5. Harta të ilustruara për zonën historike të Prizrenit – OJQ X40
6. Program artistik për të mirëpritur 200 euro-çiklistë – Departamenti i Turizmit i Prizrenit
7. Ekspozita “Retrovizori” – OJQ Elita
8. Fushatë Ndërgjegjësimi – OJQ Legend
9. Fushatë Ndërgjegjësimi – OJQ Vizionida
10. Shfaqja teatrale Kemisha e Gjakut – Teatri Lab Loja.

U okviru ovog projekta sredstva su usmerena na podsticanje rada civilnog društva, posebno kulturnih NVO-a, uz mogućnosti obavljanja projekata sponzoriranih od strane CHwB-a. NVO-i za dobijanje grantova su se prijavili sa sopstvenim projektima i od ukupno 25 -deset su se kvalifikirala za dodelu sredstava za 2010 godinu. Rezultat saradnje bilo je raznovrsnost ideja u cilju podizanja svesti o kulturnom nasleđu kod dece i odraslih. Organizacije žena su posebno bile ciljane za korist od ovih donacija. Sa ciljem jačanja uloge kulturnih NVO-a u društvu i podrška njihovog razvoja u kreativne i demokratske organizacije, ova inicijativa ih je takođe aktivirala kao platforme za dijalog, s posebnim fokusom na zajedničku kulturnu baštinu. Kao takva, to je doprinelo da kulturna baština bude pristupačna za, kao i povećanje učešća raznih grupa. Kao zaključak, ova inicijativa dovela je do otvaranja novih radnih mesta u okviru sektora, kao i promovisalo poštovanje demokratskih vrednosti kao što su kulturne slobode i različitosti.

1. Sajam Zanatlija – NVO Open Door
2. Izložba fotografija Etno-nasleđe Prizrena, Dragasha i Mamuse – NVO Štjefen Đecovi (Shtjefën Gjeqovi)
3. Animirani Film – NVO DEA Dardaniça
4. Obuka za žene – NVO Jefimija
5. Ilustrovane mape istorijske zone Prizrena – NVO X40
6. Umetnički program za doček 200 evro-bajkera – Odsek za Turizam Prizrena
7. Izložba “Retrovizori” – NVO Elita
8. Kampanja Podizanja Svesti – NVO Legend
9. Kampanja Podizanja Svesti – NVO Vizionida
10. Pozorišna predstava Kemisha e Gjakut – Pozorište Lab Loja.

In this project resources have been aimed at encouraging the work of civil society, specifically cultural NGOs, with opportunities of carrying out CHwB sponsored projects. The NGO's applied for grants with their own designed projects and out of 25, ten were eligible for grants in 2010. The result from the collaboration has been a diversity of ideas aimed at raising awareness about cultural heritage from children to adults. Women's organizations have been specifically targeted to benefit from these grants. Aimed at empowering cultural NGO's role in society and supporting their development into creative and democratic organizations, this initiative has also activated them as platforms for dialogue especially focusing on shared cultural heritage. As such it has contributed to making cultural heritage accessible for, and increasing the participation of a variety of groups. In conclusion this initiative has led to job creation within the sector, and promoted respect for democratic values such as cultural freedom and diversity.

The granted proposal are:

1. Artisans Fair – NGO Open Door
2. Photo Exhibition Ethno – heritage of Prizren, Dragasha and Mamusha – NGO Shtjefën Gjeqovi
3. Animation Movie – NGO Dea Dardaniça
4. Training for Women – NGO Jefimija
5. Illustrated maps for the historical zone of Prizren – NGO X40
6. Artistic program to welcome 200 euro-bikers – Tourism Department of Prizren
7. Exhibition “Retrovizori” – NGO Elita
8. Awareness Campaign – NGO Legend
9. Awareness Campaign – NGO Vizionida
10. Theater performancë Kemisha e Gjakut – Theatre Lab Loja.

Mbështetja e BE/KE në promovimin e diversitetit kulturor në Kosovë - PDKK

Podrška EU/SE promočiji kulturnog raznolikosti na Kosovu - PKRK

EU/CoE support to the promotion of cultural diversity in Kosovo - PCDK

Ky projekt i veçantë ka për qëllim rritjen e aktiviteteve për rehabilitimin e trashëgimisë kulturore me të gjitha institucionet përkatëse, duke përdorur trashëgiminë kulturore si mjet për pajtim dhe dialog në mes të komuniteteve.

Projekti ka nxitur një debat të gjerë publik rreth promovimit të trashëgimisë kulturore dhe diversitetin kulturor në të gjitha nivelet e shoqërisë në Kosovë. Zbatimi i aktiviteteve ka një qasje me bazë në komunitet me shtrirje të njëkohshme në shtresa të ndryshme të shoqërisë, nga niveli bazë, duke përfshirë komunitetet dhe publikun e gjerë, përmes OJQ-ve, komunat e përzgjedhura, institutet rajonale për mbrojtjen e monumenteve dhe autoritetet relevante të Kosovës.

Si pjesë e projektit të përbashkët, PDKK-ja nëpërmjet 8 OJQ-ve ka implementuar dhe organizuar një numër të aktiviteteve të parapara në projekt. Përfshirja e Organizatave Jo-Qeveritare (OJQ) në kuadër të projektit të PDDK-së konsiderohet element thelbësor në implementimin e projektit. OJQ-të e përfshira do të marrin një rol aktiv në implementimin e projektit të PDKK-së me shtrirje efektive tek komuniteti dhe organizimin e aktiviteteve, si dhe të kontribuojë në qasjen e praktikimit të 'kulturës së komunitetit'.

CHwB zyra në Kosovë, si një nga OJQ-të e përzgjedhura për rajonin e Prizrenit dhe Prishtinës ka realizuar këto aktivitete: 2 vizita në terren dhe sesione të vlerësimit për grupet e marginalizuara dhe publikut të gjerë; 2 vizita dhe sesione të vlerësimit për nxënësit e shkollës fillore "Abdyl Frashëri"; 2 vizita në terren dhe sesione të vlerësimit për studentët e Universitetit të Prishtinës; ndihmesa në plotësim të pyetësorëve të PPZHL-së për Pejë; tregime të fëmijëve nëpërmjet fotografive dhe mbledhjen e gojëdhënave nga të moshuarit, etj. Aktivitetet e projektit do të vazhdojnë edhe në vitin 2011.

Ovaj specifičan projekt ima za cilj povećanju aktivnosti za rehabilitaciju kulturnog nasleđa sa svim relevantnim institucijama, korišćenjem kulturnog nasleđa kao instrumenta za pomirenje i dijaloga između zajednica.

Projektat je podstakao širok spektar javne rasprave o promovisanju kulturnog nasleđa i kulturne raznolikosti u svim nivoima društva na Kosovu. Sprovođenje aktivnosti ima tzv. pristup zasnovan u zajednici - istovremenog dosega različitim slojevima društva, od najnižeg nivoa, uključujući zajednice i javnosti, preko NVO-ima, izabranih opština, regionalni zavodi za zaštitu spomenika i relevantnih kosovskih vlasti.

Kao deo zajedničkog projekta, PKRK, kroz 8 NVO-a, sprovela je i organizovala niz aktivnosti predviđenih u projektu. Učešće nevladinih organizacija (NVO) u projektat PKRK-a smatra se suštinskim elementom projekta. Uključeni NVO-i preuzće aktivnu ulogu u realizaciji projekta PKRK sa efikasnim dopiranjem u zajednici i organizaciju aktivnosti, kao i da doprinesu pristupu prakse 'kultura zajednice'. CHwB kancelarija na Kosovu, kao jedno od odabranih NVO-a za regione Prizrena i Prištine, implementiralo sledeće aktivnosti: 2 terenske posete i sesije proćene za marginalizovane grupe i širu javnost, 2 terenske posete i sesije proćene za ućenike osnovne škole "Abdyl Frashëri", 2 terenske posete i sesije proćene za studente Prištinskog Univerziteta, takođe pomagali u anketama PPLR-a Peć, priće događanja dece kroz fotografije kao i zbornik prića starijih osoba, itd. Projektne aktivnosti nastaviće se takođe i u 2011 godini.

This specific project aims at increasing cultural heritage rehabilitation activities with all relevant institutions, using cultural heritage as a tool for reconciliation and dialogue between communities.

The project encouraged a wide-range public debate on the promotion of cultural heritage and cultural diversity at all levels of society in Kosovo. The implementation of the activities has a community-based approach of simultaneous outreach to the various layers of society, from grassroots level, involving communities and the general public, through NGOs, selected municipalities, regional institutes for the protection of monuments and the relevant Kosovo authorities.

As part of the joint project, PCDK through 8 NGOs has implemented and organized a number of activities foreseen in the project. Non-Governmental Organisation (NGO) involvement within the PCDK project is considered an essential element of the project implementation. Involved NGOs will take an active role in the implementation of the PCDK project with effective community outreach and organization of activities, as well as contribute to the approach of 'culture of community' practice.

CHwB Kosovo Office, as one of the selected NGO for Prizren and Prishtina region has implemented following activities: 2 site visits and value assessment sessions for marginalised group and general public, 2 site visits and value assessment sessions for "Abdyl Frashëri" primary school pupils, 2 site visits and value assessment sessions for Prishtina University students, assisted on the surveys of LDPP Peja/Peć; children story telling through photographs and elderly storytelling collection, etc. Project activities will continue in 2011 as well.

Konferenca vjetore *Forumi i qyteteve të ndara* në Mitrovicë

Godišnja konferencija *Forum podeljenih gradova* u Kosovskoj Mitrovici

Divided Cities Forum annual conference in Mitrovica / Kosovska Mitrovica

Nga 24-28 maj 2010, zyrtarë komunalë dhe përfaqësues të shoqërisë civile nga dhjetë qytete do të kalojnë një javë në qytetin e Mitrovicës për të diskutuar mënyrën se si ata i zgjidhin problemet dhe për tejkalimin e pengesave në qytetet në tranzicion.

Në seancën e fundit të konferencës së Mitrovicës delegatët nga tetë qytetet pjesëmarrëse ranë dakord njëzëri që Konferenca kishte qenë një përpjekje e jashtëzakonshme dhe sërish shprehën mirënjohjen e tyre ndaj mikëpritësit, Forumit të Mitrovicës, por më e rëndësishmja – ndaj qytetarëve të Mitrovicës për mikëpritjen në komunitetet e tyre dhe duke iu dhënë rastin atyre t'i ndajnë përvojat nga jeta e tyre e përditshme që kanë të bëjnë me pengesat praktike dhe politike përtej mundësisë së tyre të drejtpërdrejtë për zgjidhje.

Në përputhje me Deklaratën e Misionit të FQT (FCT), në konferencën e parë është vënë theksi mbi arritjen e rezultateve praktike që do të ndihmonin Mitrovicën në përmirësimin e jetës së përditshme të qytetarëve të saj, ngritje në cilësinë e jetës dhe për të rritur angazhimin në mes të zyrtarëve, OJQ-ve, si dhe banorëve të Mitrovicës.

Pas diskutimeve të gjera multilaterale dhe bilaterale, si në seancë formale dhe ato joformale, nga konferenca e Forumit të Mitrovicës kanë dalur një sërë rezultatesh e të cilat janë miratuar njëzëri.

Konferenca është përkrahur nga: Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB), Qeveria holandeze, Fondi i Shoqërisë Civile, Fondacioni Kosovar për Shoqëri të Hapur, ministri i Administrimit të Pushtetit Lokal, Bashkia e Kadunës, Komuna e Mitrovicës, Qendra Ndërkombëtare Olaf Palme, Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE) dhe Programi për Zhvillim të Kombeve të Bashkuara (UNDP).

Od 24-28 maja 2010, opštinski zvaničnici i predstavnici civilnog društva iz deset gradova će provesti nedelju dana u Kosovskoj Mitroviči kako bi razgovarali o tome kako oni rešavaju probleme a i prevazilaženju prepreka u gradovima u tranziciji.

Na završnoj sednici konferencije u Mitroviči predstavnici iz osam gradova koji učestvuju jednoglasno su se složili da je ova konferencija bila izuzetan poduhvat i ponovo izrazili svoju zahvalnost njihovom domaćinu – Forumu Mitrovice, a najvažnije – građanima Kosovske Mitrovice za njihov doček u svojim zajednicama i što su im dali priliku da dele iskustva iz njihovog svakodnevnog života pred praktičnim i političkim preprekama van njihovih neposrednih sposobnosti za rešenja.

U skladu sa Izjavom Misije FGT-a (FCT), u osnivačkoj konferenciji dat je naglasak u postizanju praktičnih rezultata koji bi pomogli Kosovskoj Mitroviči u poboljšanju svakodnevnog života svojih građana, povećanju kvaliteta života kao i poboljšati angažman između zvaničnika, NVO-a kao i stanovnika Kosovske Mitrovice.

Nakon obimnih multilateralnih i bilateralnih razmatranja, kako u formalnim i neformalnim sesijama, iz konferencije Forumu Mitrovice došlo se do niza ishoda i koja su se jednoglasno usvojila.

Konferencija podržana je od strane: Kulturnog Nasleđa bez Granica (CHwB), Vlade Holandije, Fonda Kosova za Civilno Društvo, Kosovske Fondacije za Otvoreno Društvo, ministra Administracije Lokalne Samouprave, Opštine Kaduna, Opštine Mitroviča, Međunarodnog Centra Olaf Palme, Organizacije za Evropsku Bezbednost i Saradnju (OEBS) i Programa Ujedinjenih Načija za Razvoj (UNDP).

From 24-28 May 2010, municipal officials and civil society representatives from ten cities will spend a week in Mitrovicë / Kosovska Mitroviča, discussing how they solve problems and overcome obstacles in cities in transition.

At the final session of the Mitrovicë / Kosovska Mitroviča conference, delegates from the eight participating cities unanimously agreed that the conference had been an extraordinary endeavour, expressed again their appreciation to their hosts, the Mitrovicë Forum, but more importantly to the citizens of both Mitrovicë / Kosovska Mitroviča for welcoming them into their communities and allowing them to share in the experiences of their daily lives in the face of practical and political obstacles beyond their immediate ability to resolve.

In accordance with the mission statement of the FCT, the emphasis in the inaugural conference was on the realization of practical outcomes that would assist Mitrovicë / Kosovska Mitroviča improve the daily lives of their citizens add to the quality of life and enhance engagement between officials, NGOs, and residents of Mitrovicë / Kosovska Mitroviča.

Following extensive multilateral and bilateral deliberations, both in formal and informal sessions, a set of outcomes of the Mitrovicë Forum conference and unanimously adopted.

The conference was supported by: Cultural Heritage Without Borders, the Dutch Government Kosovo Civil Society Fund, Kosovo Foundation for Open Society, Minister of Local Government Association, the Municipality of Kaduna, the Municipality of Mitrovicë, Olaf Palme International Centre, Organization of Security and Co-operation in Europe (OSCE), and the United Nations Development Programme (UNDP).

Rehabilitimi i kompleksit historik në Dranoç

Rehabilitaçija istorijskog kompleksa Dranoça

Rehabilitation of historičal ensemble of Dranoç

Në kuadër të bashkëpunimit ndërmjet Trashëgimisë Kulturore pa Kufij (CHwB) dhe SHS-së do të punohet së bashku për t'u siguruar që një numër i Kullave të Dranoçit janë ruajtur dhe konzervuar. Në të njëjtën kohë Kullat e konzervuara do të shërbejnë për të tërhequr turistët. Komuniteti i fshatit do të trajnohet për të zhvilluar produktin turistik i cili do t'i ofrohet turistëve të interesuar.

Studentët do të marrin pjesë në punëtori për të diskutuar mbi aspektet e ndryshme të konservimit të monumenteve dhe të monumenteve që lidhin kontekstin urban, hapësinor dhe të peisazhit.

Mjeshtrit vendas do të përdorin teknika si dhe materiale tradicionale për të promovuar mjeshtëri të nevojshme për trashëgiminë kulturore të konservuar.

Gjatë procesit, institucionet do të inkurajohen për të finalizuar aspektin ligjor të shpalljes së Dranoçit si Zonë e Mbrojtur Kombëtare.

Dranoçi ka një klimë të përshtatshme e cila është e ndikuar nga forma të ndryshme gjeografike, si: malet, toka të pjerra, zona të dendura me gjelbrim, ujë. Të gjitha këto tipare mjedisore do të mirren parasysh gjatë çdo lloj veprimtarie të konservimit të trashëgimisë.

Projekti në Dranoç ka qëllime në tre drejtime: mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, zhvillimin ekonomik rajonal dhe atij lokal, shkëmbimin e njohurive dhe të përvojës.

U okviri saradnje Kulturno nasleđe bez granica (CHwB) i SHS-a, preduzet će se zajednički naponi kako bi se osiguralo da znatan broj kula u selu Dranoč budu očuvani i konzervirani. Konzervirane Kule će istovremeno služiti za privlačenje turista. Seoska zajedniča biće osposobljena za izgradnju turističkog proizvoda koje će biti ponudene zainteresovanim turistima.

Studenti će učestvovati u radionicama kako bi razmotrili različite aspekte konzervacije spomenika i spomenika koji povezuju urbani, prostorni i pejzažni kontekst.

Lokalne zanatlije koristiće tradicionalne tehnike i materijale u promociju majstorluka koji su neophodni za konzervisano kulturno nasleđe.

Tokom procesa, institucije će biti ohrabrene u finalizaciji zakonskog okvira za proglašenje Dranoča kao Nacionalno Zaštićeno Mesto. Dranoč ima odgovarajuću klimu koja je pod uticajem različitih geografskih oblika kao što su: planina, nagiba, skućenim zelenim površinama, vode. Sve ove karakteristike životne sredine biće uzeti u obzir prilikom bilo kakvih aktivnosti oko očuvanja nasleđa.

Objektivi projekta u Dranoču su u tri oblasti: zaštite kulturne baštine, regionalni i lokalni ekonomski razvoj, razmenu znanja i iskustva.

In the framework of cooperation Cultural Heritage without Borders and SHS will collaborate together to ensure that a number of kullas are preserved and conserved Dranoč. At the same time conserved kullas will serve to attract tourists. Village community will be trained to build the tourist product to be offered to interested tourists.

Students will participate in workshops to discuss various aspects of conservation of monuments and monuments of linking the urban context, spatial and landscape.

Local craftsmen will use traditional techniques and material to promote the master as necessary to cultural heritage conserved.

During the process, the institutions will be encouraged to finalize the legal aspect of proclaiming Dranoč as a National Protected Site.

Dranoč has an appropriate climate which is influenced by different geographical shapes as: mountains, inclined lands, cramped green areas, water. All these environmental features will be considered during any kind heritage preservation activities.

The project in Dranoč has objectives in three areas: cultural heritage protection, regional and local economic development, sharing knowledge and experience.

Projekti për Zhvillim të Turizmit “Shihemi n’Dukagjin”

Projekat Razvoja Turizma “Vidimo se u Dukagjin”

Tourism Development Projçt “See you in Dukagjin”

Shihemi n'Dukagjin.
Vidimo se u Dukagjin.
See you in Dukagjin.

An EU funded project managed by
European Commission Liaison Office

Implemented
by:

Cultural
Heritage
without Borders

Komuna e Pejës
Opština Peë
Municipality of Peja / Peë

Komuna e Deçanit
Opština Deçani
Municipality of Deçan / Deçani

Komuna e Junikut
Opština Junik
Municipality of Junik

PROJECT TIMELINE

Nga fundi i vitit 2010, organizatës 'Trashëgimia Kulturore pa Kufij' i është alokuar financimi nëpërmjet 'Programit të Granteve EURED' për të mbështetur krijimin e një baze të qëndrueshme për zhvillimin e turizmit në të ardhmen në rajon. Më konkretisht, Projekti i Zhvillimit të Turizmit 'Shihemi n'Dukagjin' do të krijojë infrastrukturën e biznesit turistik (Qendra Rajonale e Turizmit me burimet adekuate njerëzore dhe fizike), që do t'i mbështesë Ndërmarrjet e Vogla dhe të Mesme (NVM-të) në fillimin e aktivitetit të biznesit dhe zhvillim të mëtutjeshëm, përmirësimin dhe promovimin e turizmit në rajonin PERËNDIM. Për më tepër, trajnime të përshtatshme profesionale do t'i fuqizojnë NVM-të për t'u përballur me sfidat e zhvillimit të turizmit bashkëkohor. Përfituesit kryesor janë gratë dhe burrat që janë ose mund të jenë të lidhur në çfarëdo mënyre me zhvillimin e turizmit: menaxherët e turizmit, pronarët e hoteleve dhe të shtëpive të përditshme, motele dhe restorante, mjeshtrit etj. Grupet e dyta të synuara janë OJQ-të, komunitetet fetare, grupet e artit, organizatat e mjedisit dhe shoqatat për mbrojtjen e kafshëve. Ndërsa, grupi i tretë i synuar përbëhet nga organizatat e përfshira në shërbimet mbështetëse të tilla si, transporti, kujdesi shëndetësor, shërbimet e emergjencës dhe të sigurisë. Ky projekt ka filluar në fund të vitit 2010 dhe do të përfundojë deri në fund të vitit 2012. Deri tani, projekti ka identifikuar vendin e ndërtimit për qendrën e turizmit rajonal dhe punimet e ndërtimit janë duke u zbatuar, ndërsa aktivitetet e rrjetit dhe identifikimi potencial i NVM-ve janë duke vazhduar.

Krajem 2010, Kulturinom Nasledu bez Graniča odobrena su im sredstva kroz "EURED Grant Program" za podršku u uspostavljanju održivog osnova za budući razvoj turizma u regionu. Preciznije, projekat razvoja turizma "Vidimo se u Dukagjin" uspostaviće infrastrukturu turističkog poslovanja (Regionalni Turistički Centar sa adekvatnim ljudskim i fizičkim resursima), koji bi pružao podršku malim i srednjim turističkim preduzećima (MSP) za otpočinjanje poslovanja i razvoj, poboljšanje i promovisanje turizma u regionu ZAPAD. Osim toga, prilagođena stručna usavršavanja omogućiće malim i srednjim preduzećima da se suoče sa izazovima savremenog rasta turizma. Prvenstveni korisnici su žene i muškarci koji su, ili mogu biti povezani, na bilo koji način sa razvojem turizma: turistički menadžeri, vlasnici hotela i vlasnici tradicionalnih kuća, moteli i restorani, zanatlije, itd. Sekundarne ciljne grupe su NVO-i, verske zajednice, umetničke grupe, ekološke organizacije i udruženja za zaštitu životinja. Dok tercijarni ciljnu grupu čine organizacije koje se bave uslugama tehničke podrške, kao što su prevoz, zdravstvo, hitna služba i bezbednost. Ovaj projekat je pokrenut početkom 2011 i biće završen do kraja 2012 godine. Do danas, projekat je identifikovao lokaciju zgrade za regionalni turistički centar i sprovode se građevinski radovi, dok aktivnosti umrežavanja i identifikacija potencijalnih korisnika malih i srednjih preduzeća su u toku.

At the end of 2010, Cultural Heritage without Borders has been granted funding through 'EURED Grant Programme' to support the establishment of a sustainable basis for future tourism development in the region. More specifically, 'See you in Dukagjin' Tourism Development Project will establish the tourism business infrastructure (Regional Tourism Centre with the adequate human and physical resources) that would support tourism SMEs in starting-up business and developing, improving and promoting tourism in the region WEST. Furthermore, tailor-fit vocational training will empower SME's to face challenges of contemporary tourism growth. The primary beneficiaries are women and men who are or may be connected in any way with the development of tourism: tourism managers, owners of hotels and vernacular houses owners, motels and restaurants, craftsmen, etc. The secondary target groups are NGOs, religious communities, arts groups, environmental organizations and animal protection associations. While, the tertiary target group consists of organisations involved in the supportive services such as transportation, health care, emergency and security. This project has been initiated in early 2011 and will be finished by end of 2012. Until now, project has identified the building location for the regional tourism centre and construction works are being implemented, while networking activities and identification of potential beneficiary SME's are ongoing.

Qendra e Trajnimeve Beledije në Prizren, Kosovë

Centar za Obuku Beledije u Prizrenu, Kosovo

Prizren Facility Center Beledije, Kosovo

*This project is funded by
the European Union*

*A project implemented by PEM GmbH (GER) in cooperation with
GDSI Ltd. (IRL), ÇEKÜL Foundation (TUR) and CHWB (KOS)*

Ky draft projekt i Parlamentit Evropian për Trashëgiminë Kulturore të titulluar 'Ngritja e një Qendre rajonale të Trajnimeve mbi Trashëgiminë Kulturore në Kosovë' është një projekt 2 vjeçar dhe ka filluar më 4 tetor 2010.

Misioni i saj është të rivendosë, mbrojë, ripërdorë dhe të promovojë trashëgiminë fetare dhe popullore të ndërtuar dhe të pranishme në të gjitha rajonet e Kosovës, që nga periudha antike e deri në mesin e shekullit të 20-të, në mënyrë që të nxisë zhvillimin lokal, rajonal dhe kombëtar si dhe mundësitë për punësim, të forcojë kohezionin social dhe për të lehtësuar kërkimet, programet arsimore dhe të krijimtarisë. Në këtë kontekst, projekti pritet të njihet si një referencë në Ballkanin Perëndimor për lehtësimin e sinergjive dhe të bashkëpunimit.

Qëllimi i përgjithshëm afatgjatë i projektit është të sigurojë zhvillimin dhe qëndrueshmërinë e ekspertizës në fushën e menaxhimit të Trashëgimisë Kulturore dhe praktikave të konservimit në Kosovë, rajonin e Ballkanit Perëndimor. Ky objektivi do të arrihet nëpërmjet kurseve të trajnimit për profesionistë dhe praktikantë, duke siguruar përcjelljen e njohurive (know-how) dhe të praktikave më të mira. Trajnimi do të përqëndrohet në çështjet praktike multi-disiplinore dhe në rekomandime që do të ofrojnë mundësi për studime, kërkime dhe punësim të mëtejshëm.

Në këtë kontekst, Kosova do të hyjë në një treg në zhvillim të trashëgimisë kulturore në Ballkanin Perëndimor. Për arrijtjen e një qëllimi të tillë afatgjatë, qëndrueshmëria është një komponentë bazë që duhet synuar në mënyrë sistematike. Projekti do të fokusohet në aktivitetet që gjenerojnë të ardhura përmes një dokumenti strategjik për t'u zbatuar gjatë kohëzgjatjes së projektit dhe më tej.

Detyrat relevante të projektit janë (1) ngritja e Qendrës Rajonale të Trajnimit në afërsi të monumentit Beledije në Prizren. Kjo qendër është konceptuar si një qendër rajonale (e Ballkanit Perëndimor) e trajnimit e çila mbulon të gjitha nevojat që lidhen me kërkesat e Trashëgimisë Kulturore, (2) rritjen e nivelit të ekspertizës në konservimin e trashëgimisë kulturore, në ruajtjen dhe të menaxhimit përmes trajnimeve specifike, (3) në krijimin dhe menaxhimin e aktiviteteve të cilat gjenerojnë të hyra në kuadër të një strategjie për financim të qëndrueshëm dhe operacionet tjera të Qendrës përtej projektit, dhe (4) në ngritjen e një programi të bursave për profesionistët në të pajisurit me tituj më të lartë shkencorë në BE ose në Vendet Kandidate.

CHwB është pjesë e konsorciumit të kryesuar nga PEM GmbH.

Pilot projektat Evropskog parlamenta o kulturnom nasledu pod nazivom 'Razvoj regionalnog Centra za Obuku o Kulturnoj Baštini na Kosovu' je 2-godišnji projekt koji i započeo 4 oktobra 2010.

Njena misija je obnavljanje, zaštita, ponovno iskorištavanje i promovisanje verske i narodne izgrađene baštine, prisutne u svim regionima Kosova od antičkog doba pa sve do polovine 20. veka, u cilju podsticanja lokalne, regionalne i nacionalnog razvoja i mogućnosti zaposlenja, jačanje socijalne kohezije i omogućavanje istraživanja, obrazovnih programa i kreativnosti. U ovom kontekstu, očekuje se da projektat bude priznat kao referenca zemljama Zapadnog Balkana u olakšavanju sinergije i saradnje.

Ukupan dugoročni cilj projekta je da se obezbedi razvoj i održivost ekspertize u oblasti upravljanja i praksi konzervacije Kulturnog Nasleda na Kosovu, regionu Zapadnog Balkana. Ovaj cilj će biti postignut kroz kurseve obuke za profesionalce i praktikante, obezbeđujući prenos stručnih znanja (know-how) i najbolje prakse. Kursevi obuke će se usredsrediti na praktična multidisciplinarna pitanja i preporuka koje će pružiti mogućnosti za dalje studije, istraživanja i zapošljavanja.

U tom kontekstu, Kosovo će ući u tržišta u nastajanju Kulturnog Nasleda na zapadnom Balkanu. Za postizanje takvog dugoročnog cilja održivost je osnovna komponenta koja mora biti ciljana sistematski. Projektat će se fokusirati na dohodovne aktivnosti putem strateškog dokumenta koji će se primenjivati tokom života projekta a i posle.

Zadaći značajni za projektat su (1) osnivanje Regionalnog Centra za Obuku koja će se nalaziti u objektu Beledije u Prizrenu. Centar je zamišljen kao regionalni centar za obuku (zapadnog Balkana) koji koji će pokrivati sve potrebe u vezi sa zahtevima kulturne baštine, (2) povećanje nivoa stručnosti u konzervaciji kulturnog nasleda, očuvanju i upravljanju putem specifičnih kurseva obuke, (3) osnivanje i upravljanje dohodovnih aktivnosti u okviru strategije za održivo finansiranje i rad Centra na dalje od projekta, i (4) izgradnju programa stipendija za stručnjake za dobijanje viših stručnih diploma u EU ili Država Kandidata.

CHwB je deo konzorcijuma na čelu sa PEM GmbH.

This European Parliament Pilot project on Cultural Heritage entitled 'Development of a regional Cultural Heritage Training Facility in Kosovo' is a 2 year project, and started on 4th of October 2010.

Its mission is to restore, protect, reuse and promote the religious and vernacular built heritage present in all regions of Kosovo since Antiquity and up to the mid-20th century, in order to boost local, regional and national development and labor opportunities, strengthen social cohesion and facilitate research, education programs and creativity. In this context, the project is expected to be recognized as a reference in Western Balkans facilitating synergies and cooperation.

The overall long term project objective is to ensure the development and sustainability of expertise in the field of Cultural Heritage management and conservation practice in Kosovo the Western Balkan region. This objective will be reached through training courses for professionals and practitioners, ensuring know-how transfer and best practices. The training courses will focus on practical multi-disciplinary issues and recommendations that will offer opportunities for further studies, research and employment.

In this context, Kosovo will enter the emerging market of Cultural Heritage in Western Balkans. For achieving such a long term goal, sustainability is a basic component to be targeted in a systematic way. The project will focus on income-generating activities through a strategy document to be implemented during the project life and beyond.

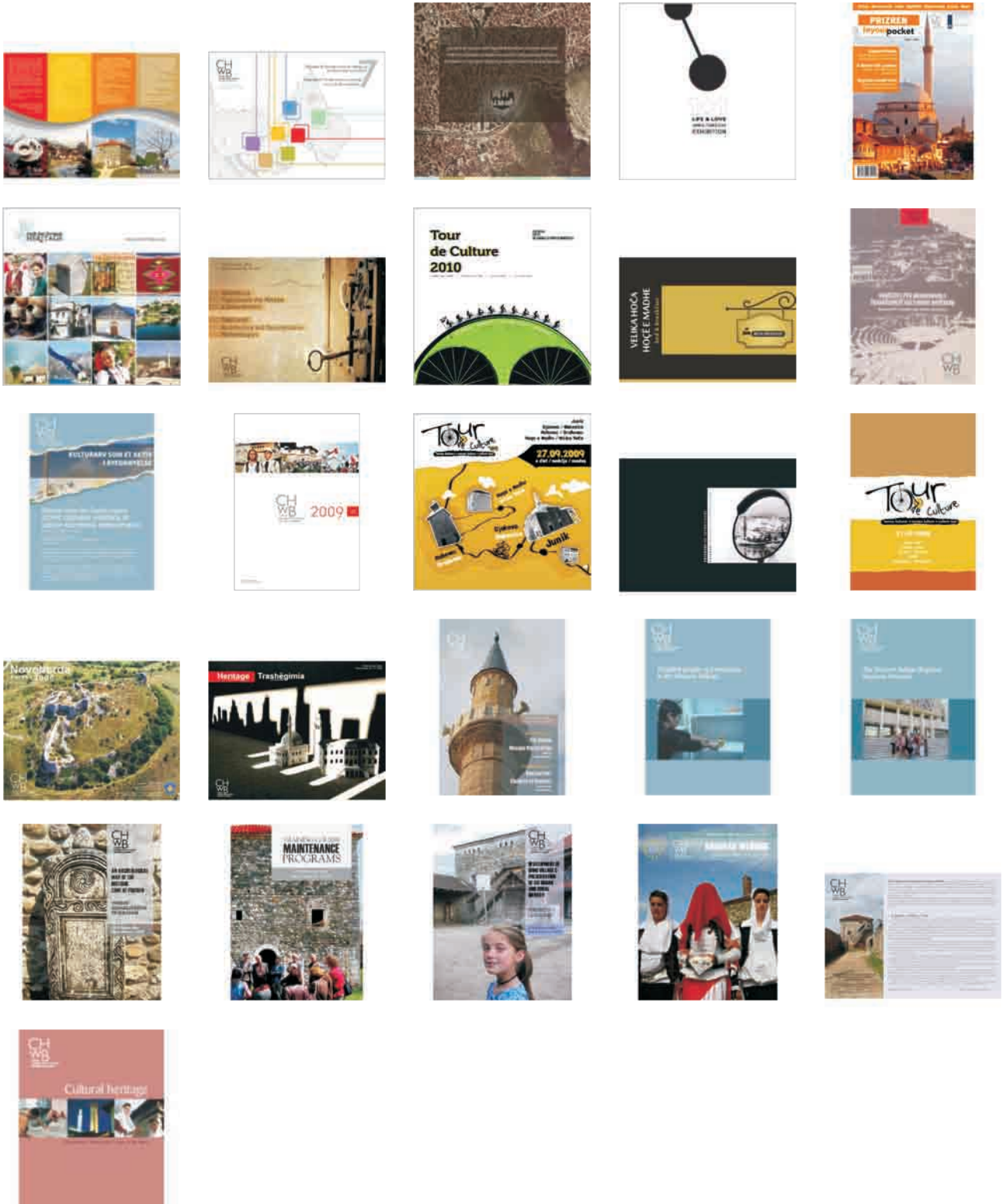
The Tasks relevant to the project are (1) establish the Regional Training Facility located in the Beledije monument in Prizren. The Facility is conceived as a regional (Western Balkan) training centre covering all needs related to Cultural Heritage requirements (2) increase the level of expertise in cultural heritage conservation, preservation and management through specific training courses, (3) establish and manage income generating activities within a strategy for sustainable funding and operations of the Facility beyond the project and (4) build up a scholarship program for professionals to obtain higher degrees in EU or Candidate Countries.

CHwB is part of the consortium headed by PEM GmbH.

Vizitoni web faqen tonë www.chwbkosovo.org për përditësimin e aktiviteteve tona të fundit ose shkarkoni publikimet e listuara më poshtë:
 Posetite našu veb stranicu www.chwbkosovo.org za ažuriranje naše poslednje aktivnosti ili preuzeti naše publikacije prikazano u nastavku :
 Visit our web page www.chwbkosovo.org for the update of our last activities or download our publications as listed below:

The CHwB projects are mainly financed by
Swedish International Development Agency

Cultural Heritage without Borders, Sweden / Kosovo office

address: Payton City Str. R. Zogović, 8

10000 Prishtina, Kosovo

office phone/fax: +381 (0)38 243 918

e-mail: kosovo@chwb.org

web: www.chwb.org

www.chwbkosovo.org

Projektet 2010 Projekti Projec̆ts